ĢENERĀLADVOKĀTES VERICAS TRSTENJAKAS [*VERICA TRSTENJAK*] SECINĀJUMI,

sniegti 2009. gada 8. septembrī [1]

Satura rādītājs

I — Ievads . . . . . I - 11309

II — Atbilstošās tiesību normas . . . . . I - 11309

A — Kopienu tiesības . . . . . I - 11309

B — Valsts tiesības . . . . . I - 11310

III — Fakti un lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu . . . . . I - 11311

A — Fakti . . . . . I - 11311

B — Pirmais lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu un spriedums lietā *O'Byrne* . . . I - 11312

C — *House of Lords* lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu . . . . . I - 11313

IV — Tiesvedība Tiesā . . . . . I - 11314

V — Lietas dalībnieku argumenti . . . . . I - 11314

VI — Juridiskais vērtējums . . . . . I - 11315

A — Pirmais lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu un spriedums lietā *O'Byrne* . . . I - 11316

1) Pirmais prejudiciālais jautājums: brīdis, kad prece tiek laista apritē . . . . . I - 11316

2) Tiesas atbildes uz pirmo prejudiciālo jautājumu analīze . . . . . I - 11316

a) Ražotāja daudzpakāpju jēdziens atbilstoši Direktīvas 85/374 3. pantam I - 11317

b) Noilguma termiņa tecējuma sākums atbilstoši Direktīvas 85/374 11. pantam, ņemot vērā ražotāja jēdziena funkcionālo interpretāciju . . I - 11319

1 — Oriģinālvaloda — vācu.

3) Otrais un trešais prejudiciālais jautājums: ražotāja iesaistīšana uzsāktā tiesvedībā, izmantojot viena atbildētāja aizstāšanu ar citu . . . . . I - 11323

4) Tiesas atbildes uz otro un trešo prejudiciālo jautājumu analīze . . . . . I - 11324

B — *House of Lords* lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu . . . . . I - 11325

1) Sākotnējās piezīmes . . . . . I - 11325

2) Neiespējamība aizstāt vienu atbildētāju ar citu, nelabvēlīgi ietekmējot ražotāju, pēc Direktīvas 85/374 11. pantā noteiktā noilguma termiņa beigām I - 11326

3) *House of Lords* prejudiciālajā jautājumā izteikto pieņēmumu un to ietekmes uz Direktīvas 85/374 piemērošanu analīze . . . . . I - 11330

a) Noilgums atbilstoši Direktīvas 85/374 11. pantam un viena atbildētāja aizstāšana ar citu pirms šī noilguma termiņa beigām . . . . . I - 11330

i) Direktīvas 85/374 11. pantā paredzētā noilguma termiņa tecējums tādā gadījumā, kāds ir pamata prāvā . . . . . I - 11330

ii) Iespēja aizstāt vienu lietas dalībnieku ar citu, kas ir nelabvēlīgi ražotājam, pirms Direktīvas 85/374 11. pantā noteiktā noilguma termiņa beigām . . . . . I - 11332

b) Sekas, ko rada piegādātāja kvalificēšana par ražotāju Direktīvas 85/374 3. panta izpratnē . . . . . I - 11333

i) Piegādātāja kvalificēšana par ražotāju Direktīvas 85/374 3. panta 1. punkta pirmās teikuma daļas vai attiecīgi 3. punkta izpratnē . . . I - 11333

ii) Sekas, ko rada piegādātāja kvalificēšana par ražotāju Direktīvas 85/374 3. panta 1. punkta pirmās teikuma daļas vai attiecīgi 3. punkta izpratnē I - 11335

4) Kopsavilkums . . . . . I - 11338

VII — Secinājumi . . . . . I - 11338

I — Ievads

1. Šis *House of Lords* [Lordu palātas] (Apvienotā Karaliste) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz Padomes 1985. gada 25. jūlija Direktīvas 85/374/EEK par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz atbildību par produktiem ar trūkumiem [2] 11. panta interpretāciju. Iesniedzējtiesa it īpaši lūdz Tiesu sniegt skaidrojumu, vai un kādu nosacījumu gadījumā, izmantojot viena lietas dalībnieka aizstāšanu ar citu, preces ražotāju kā atbildētāju var iesaistīt tiesvedībā, kurā aizskartā persona prasību par tiesībām, kas tai piešķirtas saskaņā ar šo direktīvu, kļūdaini cēlusi pret preces piegādātāju, ja šī tiesvedība ir uzsākta pirms Direktīvas 85/374 11. pantā paredzētā 10 gadu noilguma termiņa beigām, bet pieteikums par viena atbildētāja aizstāšanu ar citu tomēr iesniegts tikai pēc šī 10 gadu termiņa beigām.

2. Šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu raksturo īpatnība, ka attiecīgo prejudiciālo jautājumu, kaut arī citādāk formulētu, Tiesai pirmo reizi iesniedza jau *High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division* kā iepriekšējā instance šajā tiesvedībā un uz to ir atbildēts ar 2006. gada 9. februāra spriedumu lietā *O'Byrne* [3]. Tā kā *House of Lords* kā apelācijas tiesa šajā tiesvedībā šaubās par Tiesas sniegtā risinājuma piemērojamību, tā no jauna ir iesniegusi Tiesai šo prejudiciālo jautājumu.

II — Atbilstošās tiesību normas

A — *Kopienu tiesības*

3. Direktīvas 85/374 1. pantā ir paredzēts: "Ražotājs ir atbildīgs par kaitējumu, kuru izraisījis viņa produkta trūkums."

4. Direktīvas 85/374 3. pantā ir noteikts:

"1. "Ražotājs" nozīmē gatava produkta izgatavotāju, jebkādu izejvielu ražotāju vai sastāvdaļas izgatavotāju un jebkuru personu, kas apliecina sevi kā tā ražotāju, produktam pievienojot savu nosaukumu, preču zīmi vai citu atšķirības zīmi.

[..]

2 — OV L 210, 29. lpp.

3 — 2006. gada 9. februāra spriedums lietā C-127/04 *O'Byrne* (Krājums, I-1313. lpp.).

3. Kad nav iespējams identificēt produkta ražotāju, katru produkta piegādātāju uzskata par tā ražotāju, ja vien tas savlaicīgi neinformē aizskarto personu par ražotāja identitāti vai par to, kas viņam produktu piegādājis. Tādi paši noteikumi attiecas uz gadījumu, kad produktu importē un uz šā produkta nav norādīta tā importētāja identitāte, kurš minēts 2. punktā, pat ja ir norādīts ražotāja nosaukums."

5. Direktīvas 85/374 11. pantā ir noteikts:

"Dalībvalstis savos tiesību aktos paredz, ka tiesības, kas aizskartajai personai piešķirtas saskaņā ar šo direktīvu, beidzas tāda 10 gadu termiņa beigās, kuru skaita no dienas, kad ražotājs laidis apritē produktu, kas izraisījis kaitējumu, ja vien aizskartā persona pa to laiku nav iesniegusi prasību pret ražotāju."

B — *Valsts tiesības*

6. Direktīva 85/374 Apvienotās Karalistes tiesībās ir transponēta ar 1987. gada Patērētāju tiesību aizsardzības likuma [*Consumer Protection Act 1987*] I daļu, kas stājās spēkā 1988. gada 1. martā.

7. Turklāt ar to 1980. gada likums par noilgumu [*Limitation Act 1980*] tika papildināts ar jaunu 11.A nodaļu, kuras 3. pantā paredzēts:

"Prasību, kam piemērojams šis pants, nevar celt, ja ir pagājuši 10 gadi, skaitot no attiecīgā datuma [..]; saskaņā ar šo daļu pēc iepriekš minētajiem 10 gadiem prasījuma tiesības beidzas neatkarīgi no tā, vai tās ir īstenotas vai arī ir sācies termiņš, kas noteikts šī likuma sekojošajos pantos."

8. Saskaņā ar 1980. gada likuma par noilgumu 35. nodaļu viena atbildētāja aizstāšana ar citu notiekošā tiesvedībā principā ir aizliegta. Tomēr procesuālie noteikumi izņēmuma gadījumā var paredzēt tiesai pilnvaras atļaut aizstāt vienu lietas dalībnieku ar citu pēc noilguma termiņa beigām.

9. Civilprocesa noteikumu [*Civile Procedure Rules*] 19.5. panta 3. punkta a) apakšpunktā šāda iespēja aizstāt vienu lietas dalībnieku ar citu pēc noilguma termiņa beigām ir paredzēta gadījumā, ja prasība kļūdas dēļ ir celta pret nepareizo personu. Valsts tiesām attiecībā uz šī noteikuma piemērošanu ir plaša rīcības brīvība. Šajā sakarā tās ņem vērā, ka atbildētājs zaudē noilguma atbrīvojošo iedar-

bību, tādēļ, pat pastāvot visiem nosacījumiem, pieteikums par viena atbildētāja aizstāšanu ar citu tiek atbalstīts tikai gadījumā, ja to pamato lietas apstākļi.

III — Fakti un lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

A — *Fakti*

10. Bērnībā kādā Apvienotās Karalistes ārsta praksē prasītājs pamata prāvā saņēma *HIB* poti, kuras ražotājs bija Francijā dibināta sabiedrība *Pasteur Mérieux Sérums et Vaccins SA*, kas vēlāk savu nosaukumu mainīja uz *Aventis Pasteur SA* (turpmāk tekstā — "*APSA*"). Šo poti Apvienotajā Karalistē izplatīja Anglijā dibināta sabiedrība *Mérieux UK Limited*, kas bija *APSA* pilnībā piederoša meitas sabiedrība. 1994. gadā *APSA* izveidoja kopuzņēmumu ar sabiedrību *Merck Inc. Merieux UK Limited* tika pārveidota par šī kopuzņēmuma meitas sabiedrību un vēlāk mainīja nosaukumu uz *Aventis Pasteur MSD* (turpmāk tekstā — "*APMSD*").

11. Pote, ko saņēma prasītājs, bija viena no *HIB* potes vienībām, ko *APSA* 1992. gada 18. septembrī nosūtīja *APMSD*. Šo sūtījumu *APMSD* saņēma 1992. gada 22. septembrī un pienācīgi samaksāja *APSA* izrakstīto rēķinu.

12. Nezināmā datumā, bet, visdrīzāk, 1992. gada septembra beigās vai 1992. gada oktobra sākumā, *APMSD* pārdeva Veselības ministrijai [*Department of Health*] minētā sūtījuma daļu, tostarp arī poti, ko saņēma prasītājs, un nogādāja to ministrijas norādītajai slimnīcai, kas tālāk to nogādāja ārstu praksei, kurā prasītājs 1992. gada 3. novembrī tika vakcinēts.

13. Prasītājs pēc tam guva smagus smadzeņu bojājumus. Viņš uzskata, ka šos bojājumus ir izraisījusi pote, kurai bija trūkumi.

14. 2000. gada 2. novembrī prasītājs uzsāka tiesvedību pret *APMSD*. 2001. gada 1. augustā iesniegtajā prasības izklāstā viņš apgalvoja, ka poti ir ražojusi *APMSD* un ka tai ir trūkumi. 2001. gada 29. novembrī iesniegtajā aizstā-

vības rakstā *APMSD* atbildēja, ka tā esot tikai prasītājam sniegtās potes izplatītāja. 2002. gada 17. aprīlī *APMSD*, atbildot uz atbilstošu pieprasījumu, kā ražotāju nosauca *Pasteur Merieux Serums et Vaccins SA*.

15. 2002. gada 16. oktobrī prasītājs uzsāka atsevišķu tiesvedību pret *APSA*, prasot atlīdzināt kaitējumu un apgalvojot, ka *APSA* ir potes izgatavotājs. Šajā otrajā tiesvedībā *APSA* atzina, ka ir potes ražotāja, tomēr apgalvoja, ka prasība ir noilgusi. Tā preci ir laidusi apritē 1992. gada 18. septembrī, nosūtot to *APMSD*, kas to saņēma 1992. gada 22. septembrī. Tādējādi 10 gadu noilguma termiņš atbilstoši 1980. gada likuma par noilgumu 11.A nodaļas 3. pantam ir beidzies vēlākais 2002. gada 22. septembrī.

16. Papildus šai jaunajai tiesvedībai pret *APSA* prasītājs 2003. gada 10. martā iesniedza lūgumu noteikt, lai pirmajā tiesvedībā *APMSD* kā atbildētāja tiktu aizstāta ar *APSA*. Prasītājs savu pieteikumu pamatoja ar to, ka, ceļot pirmo prasību 2000. gada novembrī, tas kļūdas dēļ ir uzskatījis, ka potes izgatavotājs ir *APMSD*. *APSA* nepiekrīt šim pieteikumam aizstāt atbildētāju un norāda, ka valsts tiesības tiktāl, ciktāl tās atļauj šādu aizstāšanu pēc tam, kad ir pagājis 10 gadu termiņš, nav saderīgas ar Direktīvas 85/374 11. pantu. Prasītājs to apstrīd.

B — *Pirmais lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu un spriedums lietā O'Byrne*

17. Šādos apstākļos *High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division* apturēja attiecīgo pirmo tiesvedību, ko tā toreiz izskatīja, un uzdeva Tiesai trīs prejudiciālus jautājumus. *High Court of Justice* it īpaši lūdza sniegt skaidrojumu, kad prece tādā gadījumā kā izskatāmajā lietā jāuzskata par laistu apritē Direktīvas 85/374 11. panta izpratnē (pirmais prejudiciālais jautājums), vai kļūdas dēļ uzsāktu tiesvedību pret citu uzņēmumu kā ražotāju var kvalificēt kā "prasību pret ražotāju" 11. panta izpratnē (otrais prejudiciālais jautājums) un vai 11. pants šādā situācijā ļauj aizstāt atbildētāju ar ražotāju, kam ir piekritusi tiesa, ja attiecīgā tiesvedība ir uzsākta pirms 10 gadu perioda beigām, bet lūgums aizstāt atbildētāju tika iesniegts tikai pēc šī termiņa beigām (trešais prejudiciālais jautājums).

18. Atbildot uz šiem jautājumiem, Tiesa spriedumā lietā *O'Byrne* nosprieda:

"1) Padomes 1985. gada 25. jūlija Direktīvas 85/374/EEK par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz atbildību par produktiem ar

trūkumiem 11. pants ir interpretējams tādējādi, ka prece ir laista apritē, kad tā ir atstājusi ražotāja veikto ražošanas procesu un atrodas tirdzniecībā, kur tā ir publiski pieejama lietošanai un patērēšanai;

2) ja prasība ir celta pret sabiedrību, kura kļūdas dēļ tika uzskatīta par preces ražotāju, lai gan īstenībā to ir ražojusi cita sabiedrība, nosacījumi, kas regulē to, vai vienu lietas dalībnieku var aizstāt ar citu šādā prasībā, principā ir jānosaka valsts tiesībās. Valsts tiesai, kas pārbauda nosacījumus, kuri regulē viena lietas dalībnieka aizstāšanu ar citu, ir jāievēro Direktīvas 85/374 *ratione personae* piemērošanas joma atbilstoši tās 1. un 3. panta noteikumiem."

C — House of Lords *lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu*

19. *High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division* pēc sprieduma lietā *O'Byrne* 2006. gada 20. oktobrī apmierināja prasītāja lūgumu aizstāt vienu lietas dalībnieku ar citu, pamatojoties uz to, ka *APSA* vietā kļūdas dēļ par atbildētāju tika norādīta *APMSD*. *APSA* iesniedza apelācijas sūdzību *Court of Appeal* [Apelācijas tiesā], kas to 2007. gada 9. oktobrī noraidīja. *House of Lords* atļāva *APSA* iesniegt kasācijas sūdzību.

20. Šajā kasācijas tiesvedībā *House of Lords* ir jālemj, vai ar Direktīvu 85/374 ir saderīgi, ja dalībvalsts tiesību akti tādā gadījumā kā izskatāmajā lietā atļauj aizstāt atbildētāju ar īsto ražotāju. Šis jautājums Tiesai tika uzdots jau ar pirmā lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu otro un trešo jautājumu, un Tiesa uz to atbildēja spriedumā lietā *O'Byrne*. Tomēr, nosakot atbilstošā risinājuma precīzu piemērojamību, *House of Lords* saskārās ar nopietnām interpretācijas grūtībām.

21. Šādos apstākļos *House of Lords* nolēma apturēt tajā uzsākto tiesvedību un iesniegt Tiesai jaunu prejudiciālu jautājumu:

"Vai Eiropas atbildības par produktiem direktīvai atbilst tādi dalībvalsts tiesību akti, kas atļauj aizstāt atbildētāju prasībā, kas celta saskaņā ar direktīvu, pēc tam, kad ir beidzies direktīvas 11. pantā noteiktais 10 gadu

termiņš tiesību izmantošanai, apstākļos, kad vienīgajai personai, kura ir atbildētājs tiesvedībā, kas ir uzsākta noteiktajā 10 gadu termiņā, nav piemērojams direktīvas 3. pants?"

IV — Tiesvedība Tiesā

22. 2008. gada 11. jūnija lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesā tika saņemts 2008. gada 5. augustā. Rakstveida procesā apsvērumus iesniedza prasītājs un atbildētāja pamata prāvā, kā arī Komisija. 2009. gada 30. jūnija tiesas sēdē savus apsvērumus sniedza prasītāja un atbildētājas pamata prāvā, kā arī Komisijas pārstāvji.

V — Lietas dalībnieku argumenti

23. *APSA* norāda, ka Direktīvas 85/374 pamatā ir daudzpusēju interešu izsvēršana. Kā kompensāciju ražotāja atbildībai neatkarīgi no vainas attiecībā uz preci direktīva paredz ražotājam dažus attaisnojuma iemeslus, kā arī citus aizsardzības mehānismus. Šajā sakarā 11. pantā ir noteikts, ka tiesības, kas patērētājam piešķirtas saskaņā ar šo direktīvu, beidzas tāda 10 gadu termiņa beigās, kuru skaita no dienas, kad ražotājs laidis apritē produktu [preci]. Vienīgā iespēja pārtraukt šo termiņu ir celt prasību pret ražotāju 3. panta izpratnē. Tā kā Direktīvas 85/374 mērķis ir panākt pilnīgu saskaņošanu jomā, kuru tā reglamentē, ražotāja definīcija 3. pantā ir galīga. Ņemot vērā faktu, ka *APMSD* nav ražotāja 3. panta izpratnē, tiesvedība, kas tika uzsākta pret *APMSD*, nav pārtraukusi 10 gadu noilguma termiņu. Tādējādi aizskartās personas tiesības ir beigušās pēc šī termiņa beigām un tā vairs nevar turpināt izvirzīt prasības tiesā pret *APMSD* kā sākotnējo atbildētāju vai pret *APSA* kā jaunu atbildētāju.

24. Prasītājs uzskata, ka Direktīva 85/374 pamata prāvā pieļauj tādu valsts procesuālo tiesību normu, saskaņā ar kuru preces piegādātāju, kurš iesūdzēts tiesā pirms 11. pantā noteiktā 10 gadu noilguma termiņa beigām, ārkārtēju apstākļu gadījumā, izmantojot atbildētāju aizstāšanu, var aizstāt ar preces ražotāju, pat ja pieteikums par viena lietas dalībnieka aizstāšanu ar citu ir iesniegts pēc 10 gadu noilguma termiņa beigām. Šāda tiesību norma jāuzskata par atbilstošu direktīvai it īpaši tad, ja viena lietas dalībnieka aizstāšana ar citu paredz, ka prasītājs *ab initio* ir gribējis izvirzīt prasību pret ražotāju, un

valsts tiesa var noraidīt lūgumu par viena atbildētāja aizstāšanu ar citu, ja aizstātais atbildētājs pirms 10 gadu termiņa beigām nebija zinājis par prasītāja nodomu celt prasību pret ražotāju.

25. Pēc Komisijas domām, iesniedzējtiesa lūdz sniegt skaidrojumu, vai pamata lietas faktu notikumu kontekstā Direktīvai 85/374 atbilst viena atbildētāja aizstāšana ar citu, kas ir pieņemama saskaņā ar valsts tiesībām, ja aizskartā persona pirms 10 gadu noilguma termiņa beigām prasību kļūdas dēļ ir cēlusi nevis pret ražotāju direktīvas 3. panta 1. punkta izpratnē, bet gan pret piegādātāju, kas ir kvalificējams par ražotāju direktīvas 3. panta 3. punkta izpratnē, un pieteikumu par viena atbildētāja aizstāšanu ar citu ir iesniegusi tikai pēc šī 10 gadu termiņa beigām. Uz šo jautājumu jāatbild apstiprinoši.

VI — Juridiskais vērtējums

26. Iesniedzējtiesa savā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu lūdz Tiesu atbildēt uz jautājumu, ko šajā pašā tiesvedībā jau uzdeva *High Court of Justice* (*England & Wales*), *Queen's Bench Division* kā iepriekšējā instance un uz ko Tiesa ir atbildējusi spriedumā lietā *O'Byrne* [4].

27. Kaut arī ar pirmo spriedumu lietā *O'Byrne* Tiesa ir pieņēmusi galīgu nolēmumu, kura saistošais spēks attiecas ne tikai uz iesniedzējtiesu, bet arī uz visām pārējām tiesām, kurām bija jālemj par šo lietu, ir pieņemami atkārtoti uzdot to pašu jautājumu tajā pašā tiesvedībā [5]. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru šāda jautājuma atkārtota uzdošana it īpaši ir pamatota, ja valsts tiesai rodas grūtības saprast spriedumu un to pareizi piemērot, ja tā iesniedz Tiesai jaunus jautājumus par tiesībām vai ja tā iesniedz Tiesai jaunus apsvērumus, uz kuriem pamatojoties, Tiesa varētu panākt atšķirīgu atbildi uz agrāk iesniegto jautājumu [6]. Turklāt principā valsts tiesai ir jālemj, vai prejudiciālais nolēmums tai ir devis pietiekami lietderīgu atbildi izlemšanai vai arī tā uzskata par nepieciešamu atkārtoti uzdot jautājumu [7].

28. Ņemot vērā iepriekš minēto, es turpinājumā vispirms analizēšu spriedumu lietā *O'Byrne*. Šo analīzi es pēc tam izmantošu par pamatu, lai sagatavotu priekšlikumu atbildei uz no jauna iesniegto prejudiciālo jautājumu.

4 — Iepriekš minēts 3. zemsvītras piezīmē.

5 — Rengeling, H. W., Middeke, A. un Gellermann, M. *Handbuch des Rechtsschutzes in der Europäischen Union*, Minhene, 2003, 10. pants, 87. punkts.

6 — 1987. gada 11. jūnija spriedums lietā 14/86 *Pretura di Salò* (*Recueil*, 2545. lpp., 12. punkts) un 1986. gada 5. marta rīkojums lietā 69/85 *Wünsche* (*Recueil*, 947. lpp., 15. punkts).

7 — Šajā sakarā skat. Dauses, A., "P — Gerichtsbarkeit der EU", izdevumā *Handbuch des EU-Wirtschaftsrechts* (izd. Dauses, M.), P. II, 224. punkts (EL 23).

A — *Pirmais lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu un spriedums lietā O'Byrne*

1) Pirmais prejudiciālais jautājums: brīdis, kad prece tiek laista apritē

29. Spriedumā lietā *O'Byrne* Tiesai vispirms bija jāizlemj jautājums, vai, ja ražotāja sabiedrība nodod preci savai meitas sabiedrībai, kas veic izplatīšanu, un tā savukārt to pārdod trešai personai, Direktīvas 85/374 11. pants ir interpretējams tādējādi, ka preces laišana apritē notiek brīdī, kad ražotāja sabiedrība preci nodod meitas sabiedrībai vai kad šī meitas sabiedrība to nodod trešai personai.

30. Atbildot uz šo jautājumu, Tiesa uzsvēra, ka Direktīvas 85/374 11. pantā noteiktajam regulējumam, kas ierobežo aizskartās personas tiesību īstenošanu laikā, ir neitrāls raksturs. Tādēļ laika ierobežojuma, kurā aizskartajai personai ir jāceļ prasība, noteikšanai jāatbilst objektīviem kritērijiem [8].

31. Turpinājumā Tiesa noteica principu, ka prece ir jāuzskata par laistu apritē direktīvas 11. panta izpratnē, kad tā ir atstājusi ražotni, kuru vada ražotājs, un atrodas tirdzniecībā, kur tā ir publiski pieejama lietošanai un patērēšanai. Principā nav nozīmes tam, vai ražotājs preci lietotājam vai patērētājam pārdod tieši vai ar viena vai vairāku izplatītāju starpniecību [9].

32. Tomēr, ja saikne starp ražotāju un piegādātāju ir tik cieša, ka patiesībā piegādātājs ir iesaistīts ražošanas procesā, šim piegādātājam arī ir piemērojams ražotāja jēdziens direktīvas 11. panta izpratnē un prece, kas ir tikai nodota attiecīgajam piegādātājam, nav uzskatāma par tādu, kas ir laista apritē. Valsts tiesas kompetencē ir vērtēt šādas ciešas saiknes esamību [10].

2) Tiesas atbildes uz pirmo prejudiciālo jautājumu analīze

33. Atbildot uz pirmo prejudiciālo jautājumu, Tiesa būtībā atzina, ka prece principā uzskatāma par laistu apritē no brīža, kad ražotājs to nodod piegādātājam. Tomēr, ja saikne starp ražotāju un piegādātāju ir tik cieša, ka patiesībā piegādātājs ir iesaistīts ražošanas procesā, arī šis piegādātājs ir kvalificējams par

8 — Iepriekš 3. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *O'Byrne*, 26. punkts.

9 — Turpat, 27. un 28. punkts.

10 — Turpat, 29. un nākamie punkti.

ražotāju Direktīvas 85/374 7. un 11. panta izpratnē. Šādā gadījumā prece uzskatāma par tādu, kas ir laista apritē, tikai no brīža, kad piegādātājs, kas kvalificējams par ražotāju, nodod preci trešai personai.

34. Tā kā ražotāja jēdziens, kas tiek izmantots Direktīvas 7. un 11. pantā, norāda uz 3. pantā ietverto ražotāja juridisko definīciju, Tiesa spriedumā lietā *O'Byrne* principā izvēlējās funkcionāli interpretēt ražotāja jēdzienu 3. panta izpratnē. Lai noteiktu šīs funkcionālās interpretācijas piemērojamību un nozīmi, vispirms raksturošu dažādās ražotāju kategorijas, kas izriet no 3. panta, un vēlāk precizēšu, uz kurām ražotāju kategorijām Tiesa šajā sakarā atsaucās. Pēc tam es izskaidrošu, kā šī funkcionālā interpretācija iekļaujas noilguma regulējumā, ko paredz Direktīva 85/374.

a) Ražotāja daudzpakāpju jēdziens atbilstoši Direktīvas 85/374 3. pantam

35. Lai noteiktu Direktīvas 85/374 *ratione personae* piemērošanas jomu, likumdevējs ir pieņēmis, ka ražotāja jēdziens ir sarežģīts daudzpakāpju jēdziens, kas tiek raksturots 3. pantā un attiecas uz četrām dažādām ražotāju kategorijām:

1) ražotāju *stricto sensu*, kurš izgatavo gatavu produktu [preci], izejvielas vai sastāvdaļas (3. panta 1. punkta pirmā teikuma daļa);

2) šķietamo ražotāju, kas apliecina sevi kā produkta [preces] ražotāju, tam pievienojot savu nosaukumu, preču zīmi vai citu atšķirības zīmi (3. panta 1. punkta otrā teikuma daļa);

3) importētāju, kurš, veicot uzņēmējdarbību, Kopienā importē produktu [preci] pārdošanai (3. panta 2. punkts);

4) piegādātāju, kurš izplata produktu [preci], ja nav iespējams identificēt tā ražotāju un piegādātājs nevar savlaicīgi informēt par ražotāja identitāti vai par to, kas viņam produktu [preci] piegādājis (3. panta 3. punkts).

36. Spriedumā lietā *O'Byrne* uzsverot, ka uzņēmumu, kas formāli ir izplatītājs, var funkcionāli uzskatīt par ražotāju tādēļ, ka tas ir iesaistīts preces ražošanas procesā, Tiesa netieši, bet nepārprotami atsaucās uz ražotāja *stricto sensu* kategoriju 3. panta 1. punkta pirmās teikuma daļas izpratnē. Tikai ražotājs *stricto sensu* organizē preces ražošanas procesu un tādēļ var veidot šo procesu, iesaistot citus uzņēmumus.

37. Tādējādi ražotāja jēdziena funkcionālā interpretācija spriedumā lietā *O'Byrne* attiecas uz ražotāja *stricto sensu* kategoriju Direktīvas 85/374 3. panta 1. punkta pirmās teikuma daļas izpratnē. Turpretī uz pārējām ražotāju kategorijām šī ražotāja jēdziena funkcionālā interpretācija neattiecas.

38. Tas, vai konkrētā gadījumā preces piegādātājs funkcionāli ir kvalificējams par ražotāju Direktīvas 85/374 3. panta 1. punkta pirmās teikuma daļas izpratnē, ir jākonstatē valsts tiesai. Tomēr šajā sakarā Tiesa spriedumā lietā *O'Byrne* jau ir precizējusi [11], ka, vērtējot, vai ražotājam un piegādātājam ir tik cieša saikne, ka piegādātājs īstenībā ir uzskatāms par iesaistītu ražošanā, principā nav svarīgi, vai ražotājs un piegādātājs ir juridiski saistīti. Tāpat nav svarīgi, vai ražotājs *stricto sensu* attiecīgajam uzņēmumam ir izrakstījis rēķinu un vai tas to ir apmaksājis līdzīgi kā citi pircēji. Turklāt nav svarīgi arī, kuram kurā brīdī bija īpašumtiesības uz precēm. Turpretī ir svarīgi, vai šie uzņēmumi veic atšķirīgas ražošanas darbības vai turpretim tie ir uzņēmumi, kur meitas sabiedrība darbojas tikai kā mātes sabiedrības ražoto preču izplatītāja vai glabātāja.

39. Ņemot vērā šīs norādes, lai piegādātāju kvalificētu par — funkcionālu — preces ražotāju Direktīvas 85/374 3. panta 1. punkta pirmās teikuma daļas izpratnē, būtiska nozīme ir atbildei uz jautājumu, vai pēc preces nodošanas piegādātājam, kas formāli ir izplatītājs, ražotājs *de facto* saglabā kontroli pār nodoto preci [12]. Tā tas it īpaši ir gadījumā, ja piegādātājs savu darbību tirgū nenosaka autonomi, bet gan seko viņu kontrolējošā ražotāja norādījumiem.

11 — Turpat, 30. un 31. punkts.

12 — Šādā izpratnē arī ģenerāladvokāts Hēlhuds [*Geelhoed*] savos secinājumos iepriekš 3. zemsvītras piezīmē minētajā spriedumā lietā *O'Byrne*, 43. punkts, uzskata, ka kritērijam ir jābūt kontrolei vai kontroles zaudēšanai pār preci. Skat. arī Viney, G. un Jourdain, P., *Les conditions de la responsabilité*, 3. izdevums, Parīze, 2006, 881. lpp.; Jourdain, P., "Responsabilité civile. Responsabilités spéciales. Produits défectueux", *RTD civ*. 2006, 331., 333. lpp.

40. Uz jautājumu par faktiskās kontroles pār preci nodošanu ir jāatbild valsts tiesai, iepazīstoties ar konkrēto gadījumu un īpaši ņemot vērā ražotāja izveidoto ražošanas un izplatīšanas procesu. Tomēr nedrīkst neņemt vērā, ka, veicot darījumus uzņēmumu grupas iekšienē, preces nodošana parasti nenozīmē kontroles zaudēšanu, it īpaši, ja runa līdzīgi kā pamata prāvā ir par piegādi ražotājam pilnībā piederošai meitas sabiedrībai.

41. Tādēļ, ražotājam nododot preci tam pilnībā piederošai meitas sabiedrībai, kas pieder pie izplatītāju tīkla, var prezumēt, ka ražotājs saglabā kontroli pār preci tik ilgi, kamēr meitas sabiedrība nepārdod preci šai uzņēmumu grupai nepiederošai personai vai uzņēmumam. Šo pieņēmumu var atspēkot. Ekonomiskā realitāte ir pārāk daudzslāņaina, lai, neņemot vērā konkrētos apstākļus, varētu apgalvot, ka, nododot preci uzņēmumu grupai piederošam uzņēmumam, ražotājs pār to nezaudē faktisko kontroli. Tomēr tas, ka kontrole ir zaudēta, kā arī konkrētais preces nodošanas datums uzņēmumu grupas iekšienē ir jāpierāda ražotājam, kuram šajā ziņā ir ne tikai pierādīšanas pienākums, bet arī pierādīšanas risks. Turklāt, lai nepieļautu, ka ražotājs šajā sakarā varētu gūt procesuālas priekšrocības no attiecībām uzņēmumu grupas iekšienē, kas ir nepārskatāmas patērētājam, šim pretpierādījumam ir jāizvirza augstas prasības.

42. Ja netiek iesniegti pretpierādījumi, ka uzņēmumu grupas iekšienē notikušās nodošanas rezultātā tiek zaudēta kontrole pār preci, piegādātājs, kas pilnībā pieder ražotājam un ir saņēmis no tā preci, kopā ar mātes sabiedrību kā preces ražotāju ir kvalificējams par šīs preces ražotāju Direktīvas 85/374 3. panta 1. punkta pirmās teikuma daļas izpratnē.

b) Noilguma termiņa tecējuma sākums atbilstoši Direktīvas 85/374 11. pantam, ņemot vērā ražotāja jēdziena funkcionālo interpretāciju

43. Funkcionāli interpretējot ražotāja jēdzienu Direktīvas 85/374 3. panta 1. punkta pirmās teikuma daļas izpratnē tiek pienācīgi ņemts vērā direktīvas panāktais līdzsvars starp patērētāju un ražotāju interesēm. Par to vispirms liecina noilguma termiņa tecējuma sākuma noteikšana atbilstoši direktīvas 11. pantam, uz ko attiecās *High Court of Justice* pirmais prejudiciālais jautājums.

44. No noilguma tiesību viedokļa Direktīvā 85/374 ir paredzēts divkāršs ražotāja atbildības par preci ierobežojums laikā.

45. No vienas puses, 10. panta 1. punktā ir noteikts trīs gadu noilguma termiņš, kas sākas dienā, kad prasītājs uzzinājis vai kad tam vajadzēja uzzināt par kaitējumu, trūkumu un ražotāja identitāti. Kaut arī šis noilguma termiņš ir salīdzinoši īss, apstāklis, ka to sāk skaitīt tikai no brīža, kad ir kļuvuši zināmi — vai nolaidības dēļ nav zināmi — galvenie fakti, kas pamato tiesības, slēpj sevī iespēju, ka šis termiņš sākas tikai daudzus gadus pēc preces pirmās lietošanas. Turklāt saskaņā ar 10. panta 2. punktu šim noilguma termiņam ir piemērojami dalībvalstu tiesību akti, kas reglamentē noilguma apturēšanu vai pārtraukšanu.

46. No otras puses, papildus šim "mainīgajam" trīs gadu noilguma termiņam direktīvas 11. pantā ir paredzēts "negrozāms" 10 gadu noilguma termiņš, kas sāk tecēt no brīža, kad prece ir laista apritē, ko var pārtraukt, tikai iesniedzot prasību pret ražotāju, un kas izbeidz tiesības, kas aizskartai personai piešķirtas saskaņā ar direktīvu [13].

47. Kaut arī Tiesa spriedumā lietā *O'Byrne*, atsaucoties uz Direktīvas 85/374 preambulas desmito apsvērumu, ir uzsvērusi, ka šis 10 gadu noilguma termiņš nodrošina ieinteresēto personu tiesisko drošību un šajā ziņā tam ir neitrāls raksturs, uzskatu, ka nevar neņemt vērā, ka 11. pantam direktīvas kopsakarā ir neitralizējoša iedarbība, kas ir labvēlīga ražotājam.

48. Kā pamatoti ir norādījis ģenerāladvokāts Hēlhuds savos 2005. gada 2. jūnija secinājumos lietā *O'Byrne* [14], Direktīvas 85/374 mērķis ir aizsargāt patērētāju, nosakot, kaut arī ar atslogošanas iespējām, ražotāja atbildību neatkarīgi no vainas par kaitējumu, ko izraisījuši tā preces trūkumi. Šī ražotāja atbildības kā atbildības neatkarīgi no vainas kvalifikācija

13 — Tā kā tiesības, ko piešķir direktīva, saskaņā ar 11. pantu beidzas pēc 10 gadu termiņa beigām, šis termiņš doktrīnā vispārīgi tiek kvalificēts nevis kā noilguma termiņš, bet gan drīzāk kā "beigšanās termiņš", kas, izmantojot valsts tiesību jēdzienus, cita starpā tiek raksturots kā "von Amtwegen zu beachtende Ausschlussfrist" [galīgs termiņš, kas jāievēro pēc savas ierosmes] (Graf von Westphalen, F. *Produkthaftungshandbuch*, 2. sējums, 2. izdevums, Minhene, 1999, 79. pants, 15. punkts), "vervaltermijn" (Dommering-van Rongen, L. *Productaansprakelijkheid*, Amsterdama, 2000, 92. un 93. lpp.), "délai d'extinction" (le Tourneau, Ph. *Droit de la responsabilité et des contrats*, 6. izdevums, Parīze, 2006, 8461. punkts). Šāda valsts tiesību vajadzībām izstrādātu jēdzienu izmantošana slēpj sevī risku, ka šiem jēdzieniem piemītošie procesuālo tiesību principi netieši tiek iekļauti direktīvas 11. panta interpretācijā. Turklāt Direktīvas preambulas desmitajā apsvērumā ir skaidra norāde uz "vienādu noilgumu, lai iesniegtu prasību par atlīdzību". Ņemot vērā iepriekš minēto, Tiesa iepriekš 3. zemsvītras piezīmē minētajā spriedumā lietā *O'Byrne*, kā arī ģenerāladvokāts Hēlhuds savos secinājumos šajā lietā ir pamatoti raksturojuši Direktīvas 85/374 11. pantā noteikto 10 gadu termiņu kā noilguma termiņu, turklāt šis jēdziens ir jāsaprot Kopienu tiesību izpratnē.

14 — Ģenerāladvokāta Hēlhuda secinājumi iepriekš 3. zemsvītras piezīmē minētajā lietā *O'Byrne*, 29. punkts.

izriet tieši no Direktīvas 85/374 preambulas otrā apsvēruma, saskaņā ar kuru ražotāja atbildība neatkarīgi no vainas ir vienīgais veids, kā atbilstoši risināt modernai tehnoloģiskai ražošanai raksturīgo risku taisnīga sadalījuma problēmu, kas ir raksturīga mūsu laikam, kad attīstās tehnika [15]. Šādu atbildības neatkarīgi no vainas kvalifikāciju apstiprina direktīvas teksta un sistēmas analīze. Tā atlīdzināmais kaitējums konsekventi tiek raksturots kā tāds, ko izraisījuši preces trūkumi, turklāt netiek ņemta vērā ražotāja nolaidīga vai īpaši neatļauta rīcība [16]. Šajā sakarā saskaņā ar Direktīvas 85/374 6. pantu preces trūkuma vērtēšanas kritērijs ir patērētāja pamatotās cerības, nevis ražotāja pienākums ievērot pienācīgu rūpību [17].

49. Ražotāja atbildība neatkarīgi no vainas ir ierobežota laikā un saskaņā ar Direktīvas 85/374 11. pantu beidzas, vēlākais, pēc 10 gadiem, skaitot no brīža, kad prece ir laista apritē. Šo "negrozāmo" 10 gadu termiņu pamato galvenokārt tas, ka atbildība neatkarīgi no vainas ražotājam nozīmē lielāku slogu

15 — Šajā sakarā skat. tikai Borghetti, J. S., *La responsabilité du fait des produits. Etude de droit comparé*, Parīze, 2004, 434. punkts, 432. un 433. lpp.

16 — Skat. tikai Taschner, H. C., "Product liability: basic problems in comparative law perspective", izdevumā *Product Liability in Comparative Perspective* (red. Fairgrieve, D.), Kembridža, 2005, 155., 161. lpp., kurš uzsver, ka Direktīvas 85/374 4. panta faktiskās pazīmes paredz tikai kaitējumu, trūkumu un cēloņsakarību, turklāt ražotāja rīcība nav svarīga. Tādējādi ražotāja atbildība ir nevis "fault based", bet gan "defect based".

17 — Tomēr it īpaši doktrīnā vācu valodā jautājums par ražotāja atbildības kvalificēšanu no tiesību teorijas viedokļa ir izraisījis ļoti aktīvu juridisku diskusiju, kuras gaitā ierosināts atbildību kvalificēt ne tikai kā atbildību neatkarīgi no vainas, bet vēl arī kā riska atbildību, kā atbildības, kas balstīta uz vainu, un atbildības neatkarīgi no vainas dažādu elementu apvienojumu, atkarībā no preces trūkuma veida vai vēl arī kā riska atbildības un atbildības neatkarīgi no vainas par precēm ar trūkumiem sajaukumu (skat. tikai Oechsler, J., izdevumā Staudinger, *Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch*, 2. sējums, Berlīne, 2002, Einl zum ProdHaftG, 27. punkts). Arī citās tiesību sistēmās ir visdažādākās atbildes uz jautājumu par ražotāja atbildības juridisko raksturu, ņemot vērā attiecīgo valsts tiesību sistēmu, cita starpā izmantojot tādus jēdzienus kā "responsabilité quasi objective", "responsabilité mixte" (iepriekš 13. zemsvītras piezīmē minētais le Tourneau, Ph., 8350. punkts) vai "responsabilité de plein droit" Francijas doktrīnā, "risicoaansprakelijkheid" (van Empel, M. un Ritsema, H. A. "Aansprakelijkheid voor producten", 2. izdevums, Deventera, 1992, 53. lpp.) un "risicoaansprakelijkheid met schuldelementen" (iepriekš 13. zemsvītras piezīmē minētais Dommering-van Rongen, L., 36. lpp.) Nīderlandes doktrīnā, "objectieve aansprakelijkheid met eerbiedigend karakter" Beļģijas doktrīnā (Wuyts, D. "Productaansprakelijkheid: een Richtlijn voor (n)iets?", *TBBR* 2008, 3., 7. lpp.). Tomēr šajā diskusijā bieži netiek ņemts vērā, ka ar Direktīvu 85/374 ir ieviesta Kopienu tiesību atbildības shēma, kurai nevar tā vienkārši piemērot atbildības jēdzienus, kas izstrādāti valsts tiesībām. Tā kā vaina atbilstoši Direktīvas 85/374 tekstam, mērķim un sistēmai nav viens no atbildības nosacījumiem, direktīvā paredzētā atbildība Kopienu tiesībās ir kvalificējama kā atbildība neatkarīgi no vainas (pamatoti Taschner, H. C. un Frietsch, E., *Produkthaftungsgesetz und EG-Produkthaftungsrichtlinie*, Minhene, 1990, 2. izdevums, Direktīvas 1. pants, 2. punkts. Skat. arī v. Bar, C., *Gemeineuropäisches Deliktsrecht*, II sējums, Minhene, 1999, 391. punkts, kurš šo atbildību ļoti niansēti raksturo kā tādu, kas balstīta uz stingru atbildības sistēmu).

nekā atbildība atbilstoši parastajiem līgumiskās vai ārpuslīgumiskās atbildības noteikumiem. Lai nekavētu tehnisko progresu [18], lai papildu slogs ražotājam būtu samērīgs, lai apdrošināšanas sabiedrībām dotu iespēju segt atbildības risku [19], Kopienu likumdevējs uzskatīja par vajadzīgu atbildību neatkarīgi no vainas ierobežot laikā un šādā veidā garantēt ražotājiem negrozāmu, vienveidīgu [atbildības] beigu datumu Kopienas mērogā.

50. Tādējādi 11. pantā ražotāja atbildībai noteiktā 10 gadu maksimālā robeža Direktīvas 85/374 kopējā sistēmā ir uzskatāma par pretsvaru šādas atbildības par preci raksturam, kas nav balstīts uz vainu. No tā tieši izriet, ka šī noilguma termiņa sākumpunkta pārcelšana nenovēršami ietekmē direktīvas radīto līdzsvaru starp ražotāja un patērētāja interesēm. Ja noilguma termiņš sāk tecēt vēlāk, palielinās ne tikai patērētāja aizsardzība, bet arī ražotāja atbildības risks. Turpretī, ja noilguma termiņš sāk tecēt ātrāk, samazinās patērētāja aizsardzība un paralēli — ražotāja atbildības risks.

51. Lai nepieļautu nepamatotu noilguma termiņa samazināšanos, kas būtu nelabvēlīgs patērētājam, Tiesa spriedumā lietā *O'Byrne*, interpretējot "laišanu apritē" kā darbību, kas liek termiņam sākt tecēt, vispirms ir ņēmusi vērā nevis ražotāja preces faktisko nodošanu citam uzņēmumam, bet gan, gluži pretēji, ražotāja organizēto ražošanas procesu un tajā īstenoto kontroli. Turklāt preces nodošana meitas sabiedrībai, kas formāli pieder pie izplatītāju tīkla, nav uzskatāma par preces laišanu apritē, ja šī nodošana ir tikai darījums uzņēmumu grupas iekšienē, ražotājam nezaudējot kontroli pār preci.

52. Tādēļ, lai nepieļautu, ka noilguma termiņš sāk tecēt darījumu, kas veikti uzņēmumu grupas iekšienē, dēļ, kaut gan prece vēl joprojām atrodas ražotāja kontrolē, Tiesa izvēlējās funkcionāli interpretēt ražotāja jēdzienu Direktīvas 85/374 3. panta 1. punkta pirmās teikuma daļas izpratnē. Proti, izmantojot pretēju risinājumu, ražotāja rīcībā tiktu nodots instruments, kas ļautu

18 — Kaut arī saskaņā ar direktīvas 7. panta e) punktu ražotājs nav atbildīgs, ja viņš pierāda, ka zināšanas zinātnē un tehnikā laikā, kad viņš produktu laida apritē, nebija tādas, lai būtu iespējams konstatēt trūkumu, viņam ir pienākums iesniegt pierādījumus un līdz ar to uz viņu gulstas arī šī attaisnojošā pierādījuma iesniegšanas risks. Tādējādi šis attaisnojuma iemesls tikai daļēji var mazināt inovācijas kavēšanas risku, ko sevī slēpj atbildība neatkarīgi no vainas par preci. Ņemot vērā iepriekš minēto, Direktīvas 85/374 preambulas vienpadsmitajā apsvērumā ir pamatoti uzsvērts, ka produkti laika gaitā noveco, tiek izstrādātas stingrākas drošuma normas un attīstās zinātne un tehnoloģija, tādēļ nebūtu pieņemami noteikt ražotājam atbildību par produkta trūkumiem uz neierobežotu laiku.

19 — Atbilstošajā juridiskajā doktrīnā kā galvenais iemesls 10 gadu noilguma termiņa ieviešanai atbilstoši Direktīvas 85/374 11. pantam vispirms tiek norādīta iespēja apdrošināt atbildības risku par produktu; skat. iepriekš 15. zemsvītras piezīmē minēto Borghetti, J. S., 491. un 492. lpp.; van Wassenaer van Catwijck, A., *Productenaansprakelijkheid in Europees verband*, 2. izdevums, Cvolle, 1991, 104. lpp.; Kullmann, H. J., *Produkthaftungsgesetz*, 2. izdevums, Berlīne, 1997, 149. lpp.

būtiski saīsināt 10 gadu noilguma termiņu, uzglabājot preces uzņēmumu grupas iekšienē vai noliktavās [20], kas savukārt ietekmētu direktīvas radīto līdzsvaru starp ražotāja un patērētāja interesēm.

3) Otrais un trešais prejudiciālais jautājums: ražotāja iesaistīšana uzsāktā tiesvedībā, izmantojot viena atbildētāja aizstāšanu ar citu

53. Uzdodot otro un trešo prejudiciālo jautājumu, par kuriem Tiesai bija jālemj spriedumā lietā *O'Byrne*, pieņemot prejudiciālu nolēmumu, iesniedzēja būtībā vēlējās noskaidrot, vai valsts tiesībās drīkst paredzēt tiesai rīcības brīvību tiesvedību, kas kļūdas dēļ uzsākta nevis pret ražotāju, bet citu personu, uzskatīt par "prasību pret ražotāju" Direktīvas 85/374 11. panta izpratnē (otrais prejudiciālais jautājums) un vai 11. pants šajā sakarā pieļauj valsts tiesisko regulējumu, atbilstoši kuram, izmantojot viena lietas dalībnieka aizstāšanu ar citu, ražotāju kā atbildētāju var iesaistīt tiesvedībā, kas pirms 10 gadu termiņa beigām kļūdas dēļ ir uzsākta pret citu uzņēmumu, kaut gan pieteikums par viena lietas dalībnieka aizstāšanu ar citu ir iesniegts pēc attiecīgā termiņa beigām un pret šo ražotāju saistībā ar attiecīgo preci savlaicīgi nav celta neviena cita prasība (trešais prejudiciālais jautājums).

54. Atbildot uz šiem — kopā izskatītajiem — prejudiciālajiem jautājumiem, Tiesa, pirmkārt, ir atzinusi, ka direktīvā nav minēts procesuālais mehānisms, kas jāievēro, ja aizskartā persona, ierosinot prasību par atbildību par preci ar trūkumiem, ir kļūdījusies ar ražotāja identitāti. Tādējādi principā nosacījumi, saskaņā ar kuriem šādas prasības ietvaros vienu lietas dalībnieku var aizstāt cits, bija jānosaka valsts procesuālajās tiesībās [21].

55. Otrkārt, Tiesa ir uzsvērusi, ka direktīvas mērķis ir pilnībā saskaņot visus tajā regulētos aspektus un ka 1. un 3. pantā minētais atbildīgo personu loks ir jāuzskata par pilnīgu. Šī tiesiskā regulējuma ietvaros citas personas var tikt pielīdzinātas ražotājam tikai ierobežotā skaitā gadījumu, kas minēti 3. pantā [22].

56. Ņemot vērā šos apsvērumus, Tiesa, atbildot uz otro un trešo prejudiciālo jautājumu, ir secinājusi, ka tādā gadījumā, kāds ir pamata prāvā, nosacījumi, kas regulē to, vai vienu lietas dalībnieku var aizstāt ar citu, principā ir jānosaka valsts tiesībās. Valsts

20 — Šādā nozīmē arī ģenerāladvokāts Hēlhuds savos secinājumos iepriekš 3. zemsvītras piezīmē minētajā lietā *O'Byrne*, 48. un nākamie punkti.

21 — Iepriekš 3. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *O'Byrne*, 34. punkts.

22 — Turpat, 35. un 37. punkts.

tiesai, kas pārbauda nosacījumus, kuri regulē viena lietas dalībnieka aizstāšanu ar citu, ir jāievēro šīs direktīvas *ratione personae* piemērošanas joma atbilstoši tās 1. un 3. panta noteikumiem [23].

4) Tiesas atbildes uz otro un trešo prejudiciālo jautājumu analīze

57. Padziļināti analizējot spriedumu lietā *O'Byrne*, es secinu, ka Tiesas atbildi uz otro un trešo prejudiciālo jautājumu un it īpaši prasību, lai valsts tiesa, izvērtējot nosacījumus viena lietas dalībnieka aizstāšanai ar citu, ņemtu vērā Direktīvas 85/374 *ratione personae* piemērošanas jomu, var interpretēt divos pilnīgi atšķirīgos veidos.

58. No vienas puses, spriedumu var saprast tādā nozīmē, ka viena lietas dalībnieka aizstāšana ar citu, kas ir pieņemama atbilstoši valsts tiesībām, var atbilst Direktīvas 85/374 prasībām, ja "aizstātais" atbildētājs ietilpst Direktīvas 85/374 *ratione personae* piemērošanas jomā un tiesvedība kļūdas dēļ — līdz ar to labā ticībā — un savlaicīgi ir uzsākta nevis pret ražotāju, bet pret citu uzņēmumu, kaut arī pieteikums par viena lietas dalībnieka aizstāšanu ar citu ir iesniegts tikai pēc 10 gadu noilguma termiņa beigām. Šo interpretāciju *High Court of Justice* acīmredzami ir izmantojis par pamatu savam 2006. gada 20. oktobra lēmumam apmierināt prasītāja lūgumu aizstāt vienu lietas dalībnieku ar citu. Šķiet, ka arī *House of Lords* pārsvarā tiecas atbalstīt šo interpretāciju.

59. Kaut arī šī pirmā interpretācija ir saderīga ar rezolutīvās daļas formulējumu, pēc manām domām, spriedumā lietā *O'Byrne* ir vairākas pazīmes, kas liecina, ka Tiesa šajā spriedumā ir nonākusi pie pretēja secinājuma.

60. Par labu šai otrajai interpretācijai liecina sprieduma lietā *O'Byrne* kopējā analīze, it īpaši ņemot vērā, ka Tiesa ir pārformulējusi otro un trešo prejudiciālo jautājumu. Tiesa tos abus ir apvienojusi vienā jautājumā un atbildējusi tādā nozīmē, ka nosacījumi par viena lietas dalībnieka aizstāšanu ar citu principā ir jānosaka valsts tiesībās, tomēr valsts tiesa, pārbaudot nosacījumus, kuri regulē viena lietas dalībnieka aizstāšanu ar citu, nedrīkst paplašināt direktīvas *ratione personae* piemērošanas jomu.

61. Atbildot uz otro prejudiciālo jautājumu, ar šo norādi uz pienākumu ievērot Direktīvas 85/374 *ratione personae* piemērošanas jomu ir noraidīta iespēja tiesvedību, kas

23 — Turpat, 39. punkts.

kļūdas dēļ uzsākta nevis pret ražotāju, bet pret citu uzņēmumu, uzskatīt par "prasību pret ražotāju" 11. panta izpratnē, jo tas nozīmētu, ka uzņēmums, uz kuru neattiecas ražotāja jēdziens 3. panta izpratnē, tiktu kvalificēts par ražotāju, neņemot vērā Direktīvas 85/374 *ratione personae* piemērošanas jomu.

62. Šī noraidošā atbilde uz otro prejudiciālo jautājumu liek līdzīgu iemeslu dēļ atbildēt noliedzoši arī uz trešo prejudiciālo jautājumu. Tā kā tiesvedību, kas kļūdas dēļ uzsākta nevis pret ražotāju, bet pret citu uzņēmumu, nevar kvalificēt par "prasību pret ražotāju", tā nepārtrauc noilgumu Direktīvas 85/374 11. panta izpratnē un prasība par tiesībām pret īsto ražotāju beidzas pēc 10 gadu noilguma termiņa beigām, ja vien pret ražotāju nav uzsākta atsevišķa tiesvedība. Ņemot vērā iepriekš minēto, ir neiespējami, ka, izmantojot viena lietas dalībnieka aizstāšanu ar citu, ražotājs kā atbildētājs tiktu vēlāk iesaistīts jau uzsāktā tiesvedībā, kurā prasība par tiesībām, kurām tostarp jau beidzies noilguma termiņš, ir celta pret citu uzņēmumu. Pretējā gadījumā tiesvedība pret citu uzņēmumu kā ražotāju *de facto* tiktu uzskatīta par tiesvedību pret īsto ražotāju, ko Tiesa ir noraidījusi, atbildot uz otro prejudiciālo jautājumu.

B — *House of Lords lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu*

1) Sākotnējās piezīmes

63. Ar savu 2008. gada 11. jūnija lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu *House of Lords* būtībā lūdz no jauna izvērtēt jautājumu, vai pamata prāvas situācijā viena atbildētāja aizstāšana ar citu ir saderīga ar Direktīvu 85/374. Formulējot šo prejudiciālo jautājumu, *House of Lords* ir balstījusies uz pieņēmumu, ka piegādātāju *APMSD*, pret kuru pamata prāvā sākotnēji tika celta prasība, nevar kvalificēt par ražotāju Direktīvas 85/374 3. panta izpratnē un ka pieteikums par viena dalībnieka aizstāšanu ar citu ir iesniegts tikai pēc direktīvas 11. pantā noteiktā 10 gadu noilguma termiņa beigām.

64. Tomēr *APSA* apgalvo, ka pamata prāvā nav galīgi konstatēts, vai *APMSD* var kvalificēt par ražotāju Direktīvas 85/374 3. panta izpratnē. Līdzīgi nav izlemts, vai 2002. gada 16. oktobra prasība pret *APSA* ir vai nav celta pirms direktīvas 11. pantā noteiktā 10 gadu termiņa beigām. Šajā sakarā it īpaši Komisija, balstoties uz lietas materiālos esošo informāciju, apgalvo, ka *APMSD* ir kvalificējama par ražotāju direktīvas 3. panta izpratnē un ka prejudiciālais jautājums ir atbilstoši jāpārformulē.

65. Lai arī Tiesas pienākums nav pašai novērtēt pamata prāvas faktus, tomēr tā, ņemot vērā šo faktu īpatnības, var sniegt iesniedzējtiesai visas nepieciešamās norādes, kas tai atvieglotu strīda pamata prāvā atrisināšanu.

66. Ņemot vērā iepriekš minēto, es vispirms analizēšu prejudiciālo jautājumu, kā to ir formulējusi *House of Lords*. Pēc tam es analizēšu pieņēmumus, uz kuriem ir balstījusies *House of Lords*, un izskaidrošu to iespējamo ietekmi uz atbildi uz prejudiciālo jautājumu.

2) Neiespējamība aizstāt vienu atbildētāju ar citu, nelabvēlīgi ietekmējot ražotāju, pēc Direktīvas 85/374 11. pantā noteiktā noilguma termiņa beigām

67. Galvenais jautājums, kas jānoskaidro, lai atbildētu uz *House of Lords* lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, ir tas, vai un ar kādiem nosacījumiem valsts tiesības var paredzēt aizskartai personai iespēju pēc Direktīvas 85/374 11. pantā noteiktā noilguma termiņa beigām iesaistīt ražotāju kā atbildētāju tiesvedībā, kas pirms noilguma termiņa beigām kļūdas dēļ ir uzsākta pret piegādātāju, un šādā veidā celt pret ražotāju prasību, kas izriet no direktīvas.

68. Pēc manām domām, šāda viena atbildētāja nomaiņa pret citu, kas ir nelabvēlīga ražotājam, kurš sakarā ar 10 gadu noilguma termiņa beigām ir atbrīvots no atbildības, nav saderīga ar Direktīvu 85/374.

69. Vispirms jānorāda, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Direktīvas 85/374 mērķis ir panākt pilnīgu dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu saskaņošanu. Dalībvalsts rīcības brīvības robežas, reglamentējot atbildību par produktiem ar trūkumiem, pilnībā nosaka pati Direktīva 85/374, un tās ir atvasināmas no tās teksta, mērķa un sistēmas [24].

70. Līdzīgi Tiesa pastāvīgajā judikatūrā ir nospriedusi, ka Direktīvas 85/374 13. pantu, saskaņā ar kuru tā neietekmē nekādas tiesības, kuras cietušajam var būt saskaņā ar tiesību normām par līgumisko un ārpuslīgumisko atbildību vai saskaņā ar īpašu atbildības sistēmu, kas pastāv laikā, kad paziņota šī direktīva, nevarētu interpretēt tādējādi, ka tas

24 — 2009. gada 4. jūnija spriedums lietā C-285/08 *Moteurs Leroy Somer* (Krājums, I-3872. lpp., 20. un 21. punkts), 2006. gada 10. janvāra spriedums lietā C-402/03 *Skov Æg* (Krājums, I-199. lpp., 22. un 23. punkts), 2002. gada 25. aprīļa spriedums lietā C-52/00 Komisija/Francija (*Recueil*, I-3827. lpp., 16. un 24. punkts), 2002. gada 25. aprīļa spriedums lietā C-154/00 Komisija/Grieķija (*Recueil*, I-3879. lpp., 12. un 20. punkts) un 2002. gada 25. aprīļa spriedums lietā C-183/00 *González Sánchez* (*Recueil*, I-3901. lpp., 25. punkts).

dod dalībvalstīm iespēju saglabāt tāda veida vispārējās atbildības par produktiem ar trūkumiem sistēmu, kura atšķiras no minētajā direktīvā paredzētās sistēmas [25].

71. Atbilstoši šīm norādēm Direktīva 85/374 nosaka ne tikai minimālās, bet arī maksimālās ražotāja atbildības par preci neatkarīgi no vainas robežas [26], turklāt 11. pantā noteiktais noilguma mehānisms neapstrīdami ir uzskatāms par atbildības maksimālās laika robežas noteikšanu.

72. Šajā sakarā Direktīvas 85/374 11. panta interpretācija, pamatojoties uz formulējumu un teikuma sistēmu, nepārprotami liecina, ka tiesībām, kas aizskartai personai piešķirtas saskaņā ar šo direktīvu un par kurām tā var celt prasību pret attiecīgo ražotāju, pilnībā jābeidzas pēc direktīvā noteiktā 10 gadu termiņa beigām. Dažādās attiecīgā noteikuma valodu versijās tiesību beigšanās tostarp tiek raksturota, izmantojot jēdzienus "prenehajo", "erlöschen", "shall be extinguished", "s`éteignent", "se extinguirán", "si estinguono", "komen te vervallen". Tādējādi attiecīgā noteikuma formulējumā nav nekādu norāžu, kas ļautu izdarīt pieņēmumu, ka tiesības, kas piešķirtas saskaņā ar direktīvu, pēc to beigšanās kaut kāda iemesla dēļ varētu atkal rasties no jauna.

73. Turklāt interpretācija, ka, sasniedzot Direktīvas 85/374 11. pantā noteikto noilguma termiņu, neatgriezeniski beidzas aizskartās personas tiesības, kas tai piešķirtas ar šo direktīvu, attiecībā pret ražotāju, kuram beidzas atbildība, atbilst Tiesas judikatūrai par direktīvas izvirzītajiem mērķiem.

74. Tiesa, atsaucoties uz Direktīvas 85/374 preambulas pirmo apsvērumu, pastāvīgajā judikatūrā ir nospriedusi, ka attiecīgās direktīvas mērķis ir ne tikai izvairīties no atšķirīga patērētāju aizsardzības līmeņa, bet arī nodrošināt neizkropļotu konkurenci uzņēmēju vidū un atvieglot preču brīvu apriti [27].

75. Šo trīs regulatīvo mērķu koeksistencē patērētāju aizsardzība Direktīvas 85/374

25 — Iepriekš 24. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietā *Moteurs Leroy Somer*, 22. punkts; lietā *Skov Æg*, 39. punkts; lietā Komisija/Francija, 21. punkts; lietā Komisija/Grieķija, 17. punkts, un lietā *González Sánchez*, 30. punkts.

26 — Tomēr Direktīva 85/374 neizslēdz atšķirīgu valsts mehānismu piemērošanu, kas regulē līgumisko un ārpuslīgumisko atbildību, ja tie balstās uz citiem pamatiem. Skat. Magnus, U., "Die Produkthaftung des Zwischenhändlers vor dem EuGH", *GPR* 2006, 121., 123. lpp., kurš šajā sakarā pamatoti uzsver, ka direktīva nav jāuzskata par mehānismu, kas regulē kopumā visu atbildību par preci, bet gan tā ir tikai daļējs un šajā ziņā pilnīgi saskaņojošs mehānisms, kas šo problēmu regulē, izmantojot atbildības neatkarīgi no vainas instrumentu.

27 — Iepriekš 24. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietā *Moteurs Leroy Somer*, 29. punkts; lietā Komisija/Francija, 17. punkts; lietā Komisija/Grieķija, 13. punkts, un lietā *González Sánchez*, 26. punkts.

ietvaros nekļūst prioritāra salīdzinājumā ar abiem pārējiem regulatīvajiem mērķiem [28], kas ir pretēji daudzām citām direktīvām, kas attiecas uz patērētājiem [29]. Direktīvas 85/374 mērķis ir panākt riska taisnīgu sadalīšanu starp aizskarto personu un ražotāju, kas tostarp ir skaidri apstiprināts direktīvas preambulas septītajā apsvērumā [30].

76. Ņemot vērā iepriekš minēto, Tiesa pastāvīgajā judikatūrā ir nospriedusi, ka, ievērojot direktīvas mērķi panākt pilnīgu saskaņošanu, ar direktīvu nav saderīgs tāds patērētāju aizsargājošs valsts tiesiskais regulējums, kas pārsniedz Direktīvas 85/374 norādes [31].

77. Kā jau iepriekš norādīju, šajā sakarā Direktīvas 85/374 11. pantā noteiktā 10 gadu noilguma mērķis ir garantēt ražotājam negrozāmu beigu datumu viņa atbildībai neatkarīgi no vainas. Tādējādi tiek panākts ne tikai ražotāja papildu sloga samērīgums, bet arī tajā pašā laikā ir vienkāršāk apdrošināt atbildības risku [32].

78. Šos abus mērķus var sasniegt tikai tad, ja attiecībā uz 10 gadu termiņa sākuma un beigu

28 — Skat. Schaub, R., "Abschied vom nationalen Produkthaftungsrecht? Anspruch und Wirklichkeit der EG-Produkthaftung", *ZEuP* 2003, 562., 570. lpp.; Schroeter, U. "Zur historischen Auslegung sekundären Gemeinschaftsrechts und deren Grenzen am Beispiel der Produkthaftungsrichtlinie", *ELR* 2006, 296., 297. lpp.; Whittaker, S., "Form and Substance in the Harmonisation of Product Liability in Europe", *ZEuP* 2007, 858., 866. lpp.; Bacache, M., "La loi n° 98-389 du 19 mai 1998, 10 ans après", *Resp. civ. et assur.* 2008, *étude* 7, 2. punkts.

29 — Iepriekš 24. zemsvītras piezīmē minētajos spriedumos lietā Komisija/Francija, 18. punkts; lietā Komisija/Grieķija, 14. punkts, un lietā *González Sánchez*, 27. punkts, Tiesa ir pamatoti uzsvērusi, ka dažas direktīvas, kas attiecas uz patērētājiem, šajā sakarā skaidri paredz, ka dalībvalstis attiecīgās direktīvā regulētajā jomā var ieviest vai saglabāt stingrākus noteikumus patērētāju aizsardzībai un tādējādi nodrošināt patērētājiem lielāku aizsardzību. Skat. Padomes 1990. gada 13. jūnija Direktīvas 90/314/EEK par kompleksiem ceļojumiem, kompleksām brīvdienām un kompleksām ekskursijām (OV L 158, 59. lpp.) 8. pantu; Padomes 1993. gada 5. aprīļa Direktīvas 93/13/EEK par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV L 95, 29. lpp.) 8. pantu; Eiropas Parlamenta un Padomes 1997. gada 20. maija Direktīvas 97/7/EK par patērētāju aizsardzību saistībā ar distances līgumiem (OV L 144, 19. lpp.) 14. pantu; Eiropas Parlamenta un Padomes 1999. gada 25. maija Direktīvas 1999/44/EK par dažiem patēriņa preču pārdošanas aspektiem un saistītajām garantijām (OV L 171, 12. lpp.) 8. panta 2. punktu.

30 — Atbilstoši Direktīvas 85/374 preambulas septītajam apsvērumam riska taisnīga sadalīšana starp aizskarto personu un ražotāju nozīmē, ka ražotājam ir vajadzīga iespēja atbrīvoties no atbildības, ja tas iesniedz pierādījumus, ka pastāv attiecīgi attaisnojoši apstākļi.

31 — Galvenie spriedumi ir iepriekš 24. zemsvītras piezīmē minētie spriedumi lietā Komisija/Francija un lietā Komisija/Grieķija. Šajos spriedumos par direktīvai neatbilstošu tika kvalificēta kaitējuma jēdziena paplašināšana, neņemot vērā 9. panta 1. punkta b) apakšpunktā noteikto patērētāja pašrisku EUR 500 apmērā (spriedums lietā Komisija/Francija, 26. un nākamie punkti, un spriedums lietā Komisija/Grieķija, 34. punkts), neierobežota ražotāja atbildības piemērošana piegādātājam attiecībā uz patērētāju (spriedums lietā Komisija/Francija, 36. un nākamie punkti), papildu nosacījumu ieviešana ražotāja atbrīvošanai no atbildības saskaņā ar 7. panta d) un e) punktu (spriedums lietā Komisija/Francija, 42. un nākamie punkti). Tālākā judikatūrā par direktīvai neatbilstošu tika kvalificēta likuma norma, atbilstoši kurai piegādātājam attiecībā uz patērētāju bija jāpārņem ražotāja atbildība (iepriekš 24. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *Skov Æg*, ko apstiprina 2007. gada 5. jūlija spriedums lietā C-327/05 Komisija/Dānija, Krājums, I-93. lpp.), un iespējas atbrīvot piegādātāju no atbildības atbilstoši 3. panta 3. punktam attiecināšana tikai uz gadījumiem, kad ražotājs nav identificējams (2006. gada 14. marta spriedums lietā C-177/04 Komisija/Francija, Krājums, I-2461. lpp.).

32 — Šajā sakarā skat. šo secinājumu 47. un nākamos punktus.

datumu Kopienas mērogā tiek nodrošināta vienota prakse. Ņemot vērā iepriekš minēto, Direktīvas 85/374 11. pantā noteiktā noilguma sākumu nosaka, balstoties uz objektīviem kritērijiem — termiņš sākas no brīža, kad ražotājs laiž preci apritē, un ilgst 10 gadus. Lai nepieļautu, ka dalībvalstu tiesību aktos attiecībā uz noilguma apturēšanu vai pārtraukšanu būtu izstrādāti atšķirīgi modeļi 10 gadu termiņam, likumdevējs turklāt ir galīgi definējis iemeslus 11. pantā noteiktā noilguma pārtraukšanai tādējādi, ka šo noilgumu var pārtraukt, tikai ceļot prasību pret ražotāju. Tādējādi, ceļot prasību nevis pret ražotāju, bet pret citu personu, 10 gadu termiņš netiek pārtraukts [33].

79. No sistēmiskā viedokļa šis galīgais Direktīvas 85/374 11. pantā noteiktā noilguma pārtraukšanas iemeslu mehānisms ļoti skaidri liecina, ka par tiesībām, kas piešķirtas saskaņā ar direktīvu un kas atbilstoši 11. pantam ir beigušās, vairs nevar celt prasību, pat ne izmantojot viena lietas dalībnieka aizstāšanu ar citu tiesvedībā, kas jau uzsākta pret piegādātāju un ko pieļauj valsts procesuālās tiesības. Ja aizskartā persona, kurai tiesības celt prasību pret ražotāju jau ir beigušas pastāvēt, šo ražotāju varētu iesaistīt citā tiesvedībā, kurā prasība par tām pašām tiesībām ir celta pret piegādātāju, šādā gadījumā tiktu radīts jauns noilguma pārtraukšanas pamats. Proti, šādā gadījumā prasības iesniegšana pret uzņēmumu, kas kļūdaini tiek uzskatīts par ražotāju, *de facto* varētu pārtraukt noilguma laiku attiecībā uz ražotāju. Tādējādi tiktu pagarināta 11. pantā noteiktā maksimālā ražotāja atbildības robeža laikā, kas, ņemot vērā Direktīvas 85/374 mērķi panākt pilnīgu saskaņošanu šajā jomā, nav iespējams.

80. Ņemot vērā visu iepriekš minēto, es secinu, ka tāda valsts tiesību norma, atbilstoši kurai aizskartā persona, izmantojot viena atbildētāja aizstāšanu ar citu, ražotāju, kurš sakarā ar noilguma termiņa beigām atbilstoši Direktīvas 85/374 11. pantam ir atbrīvots no atbildības, var kā atbildētāju iesaistīt tiesvedībā, kurā prasība par tiesībām, kas piešķirtas saskaņā ar direktīvu, kļūdas dēļ, bet savlaicīgi ir celta pret citu uzņēmumu, nav saderīga ar Direktīvu 85/374.

33 — Savos secinājumos iepriekš 3. zemsvītras piezīmē minētajā lietā *O'Byrne*, 58. punkts, ģenerāladvokāts Hēlhuds pamatoti uzsver, ka, ja aizskartā persona kļūdaini ir cēlusi prasību pret personu, kas nav ražotājs 3. panta izpratnē, 10 gadu termiņš netiek pārtraukts. Skat. arī iepriekš 17. zemsvītras piezīmē minēto Taschner, H. C. un Frietsch, E., Direktīvas 11. pants, 8. punkts, kuri norāda, ka, ja tiesvedības gaitā izrādās, ka prasība celta pret nepareizo personu, vairs nevar celt prasību pret īsto atbildētāju. Līdzīgi arī iepriekš 19. zemsvītras piezīmē minētais Kullmann, H. J., 152. lpp.

3) *House of Lords* prejudiciālajā jautājumā izteikto pieņēmumu un to ietekmes uz Direktīvas 85/374 piemērošanu analīze

a) Noilgums atbilstoši Direktīvas 85/374 11. pantam un viena atbildētāja aizstāšana ar citu pirms šī noilguma termiņa beigām

81. Kā jau iepriekš norādīju, *APSA* apgalvo, ka par pieņēmumiem, uz kuriem balstās lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, par to, ka *APMSD* nav ražotājs Direktīvas 85/374 3. panta izpratnē un prasība pret *APSA* pirmo reizi ir celta tikai pēc 10 gadu noilguma termiņa beigām, pamata prāvā vēl nav pieņemts lēmums. Turklāt Komisija skaidri sliecas atbalstīt viedokli, ka *APMSD* saskaņā ar 3. panta 3. punktu ir kvalificējama par ražotāju, tādēļ Komisija ierosina pārformulēt prejudiciālo jautājumu, ņemot vērā šo apstākli.

i) Direktīvas 85/374 11. pantā paredzētā noilguma termiņa tecējums tādā gadījumā, kāds ir pamata prāvā

83. Saskaņā ar Direktīvas 85/374 11. pantu tiesības, kas aizskartajai personai piešķirtas saskaņā ar šo direktīvu, beidzas tāda 10 gadu termiņa beigās, kuru skaita no dienas, kad ražotājs preci laidis apritē.

82. Tā kā Tiesa var sniegt iesniedzējtiesai visas nepieciešamās norādes, kas tai atvieglotu strīda pamata prāvā atrisināšanu, es sīkāk analizēšu abus *House of Lords* pamata pieņēmumus un turklāt precizēšu, kā parasti ir nosakāms Direktīvas 85/374 11. pantā paredzētā noilguma termiņa tecējums tādā gadījumā, kāds ir šeit interesējošā pamata prāvā, un kā, ņemot vērā direktīvu, ir vērtējama viena atbildētāja aizstāšana ar citu, kas ir nelabvēlīga ražotājam, ja pieteikums par viena lietas dalībnieka aizstāšanu ar citu ir iesniegts pirms noilguma termiņa beigām. Pēc tam es izskaidrošu, kādas sekas radītu tādas piegādātājas kā *APMSD* kvalificēšana par ražotāju Direktīvas 85/374 3. panta izpratnē tādā gadījumā kā pamata prāvā.

84. Tiesai jautājums par konkrēta brīža noteikšanu, kad prece ir laista apritē, tika uzdots jau pirmajā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu, ko iesniedza *High Court of Justice*, un Tiesa uz to nepārprotami atbildēja spriedumā lietā *O'Byrne*.

85. Tiesa ir nospriedusi, ka prece ir uzskatāma par laistu apritē tikai no brīža, kad tā ir atstājusi ražotāja veikto ražošanas procesu un

atrodas tirdzniecībā, kur tā ir publiski pieejama lietošanai un patērēšanai [34]. Šajā kontekstā preces nodošana meitas sabiedrībai, kas formāli pieder pie izplatītāju tīkla, nav uzskatāma par preces laišanu apritē, ja šī nodošana ir tikai darījums uzņēmumu grupas iekšienē, ražotājam nezaudējot kontroli pār preci [35].

86. Ja valsts tiesa pamata prāvā galu galā apstiprinās, ka starp *APSA* un *APMSD* ir tik cieša saikne, ka *APMSD* pati nevarēja noteikt savu rīcību attiecībā uz atbilstošo poti, tad pote, kas tika piegādāta *APMSD*, būs uzskatāma par laistu apritē tikai no brīža, kad *APMSD* to ir pārdevusi trešai personai.

87. Šajā sakarā no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka pamata prāvā ļoti precīzi ir noteikts datums, kad *APSA* poti ir nosūtījusi *APMSD*. Pote ir nosūtīta 1992. gada 18. septembrī un *APMSD* to saņēma 1992. gada 22. septembrī. Turpretī nav zināms konkrēts datums, kad *APMSD* poti pārdeva Veselības ministrijai. Saskaņā ar iesniedzējtiesas sniegto informāciju pote tika pārdota "droši vien 1992. gada septembra beigās vai 1992. gada oktobra sākumā". Visbeidzot, 1992. gada 3. novembrī prasītājs saņēma šo poti.

88. 2002. gada 16. oktobrī prasītājs iesniedza prasību pret *APSA* par tiesībām, kas tam piešķirtas saskaņā ar Direktīvu 85/374.

89. Ja *APSA* 10 gadu noilguma termiņa laiku jāsāk skaitīt tikai no brīža, kad pote tika nodota Veselības ministrijai, tad, lai noteiktu šī noilguma termiņa sākumpunktu, ir jānoskaidro konkrētais datums, kad *APMSD* pārdeva poti Veselības ministrijai. Neatkarīgi no jautājuma, vai noilguma termiņa pret *APSA* laiku šajā hipotēzē savlaicīgi nepārtrauc jau pret *APMSD* celtā prasība [36], katrā ziņā, ja pote skaitītos laista apritē tikai ar tās pārdošanas brīdi Veselības ministrijai 1992. gada 16. oktobrī vai vēlāk, prasība pret *APSA* 2002. gada 16. oktobrī būtu iesniegta pirms 10 gadu termiņa beigām [37].

34 — Iepriekš 3. zemsvītras piezīmē minētais spriedums lietā *O'Byrne*, 32. punkts.

35 — Skat. šo secinājumu 39. un nākamos punktus.

36 — Skat. šo secinājumu 109. un nākamos punktus.

37 — Kaut gan Direktīva 85/374 skaidri nenosaka termiņa aprēķināšanas metodi, ņemot vērā tās mērķi panākt pilnīgu saskaņošanu, arī attiecībā uz termiņa aprēķināšanu Kopienas mērogā ir jānodrošina kopīga prakse. Šajā sakarā, ņemot vērā direktīvas izvirzītos mērķus, šķiet atbilstīgi piemērot aprēķināšanas metodi, uz ko balstās vairāki Kopienu tiesību akti un atbilstoši kurai saskaņā ar pamatprincipu *dies a quo non computatur in termino* termiņā netiek ieskaitīta diena, kad iestājas notikums, ar kuru sākas termiņa skaitīšana (skat. tikai Tiesas Reglamenta 80. un 81. pantu). Tādējādi it īpaši tiek nodrošināts, ka patērētāji var pilnībā izmantot tiem pienākošos termiņu (skat. 1987. gada 15. janvāra spriedumu lietā 152/85 *Misset*, *Recueil*, 223. lpp., par Tiesas Reglamenta 80. un 81. pantu). Līdz ar to Direktīvas 85/374 11. pantā noteiktais termiņš beidzas tās dienas beigās, kurai desmitajā gadā ir tas pats skaitlis kā dienai, kurā prece tikai laista apritē.

90. Pat ja vairs nevarētu noskaidrot konkrēto potes pārdošanas Veselības ministrijai datumu, no kura sāk tecēt termiņš, bet varētu tikai ierobežot laika posmu no 1992. gada 22. septembra, kad *APMSD* saņēma poti, līdz 1992. gada 3. novembrim, kad prasītājs tika vakcinēts, iesniedzot prasību pret *APSA* 2002. gada 16. oktobrī noilguma termiņa tecējums katrā ziņā vēl būtu savlaicīgi pārtraukts. Ja *APSA* celtu iebildumu par noilgumu, tai būtu jāpierāda, kurā datumā pote ir laista apritē [38]. Ja *APSA* kā ražotāja varētu ierobežot šo datumu tikai ar konkrētu laika posmu, kas sākas vairāk nekā desmit gadus pirms datuma, kad tika celta prasība, bet beidzas mazāk nekā desmit gadus pirms šī datuma, *APSA* kā ražotājai būtu ne tikai pienākums iesniegt pierādījumus, bet arī pierādīšanas risks saistībā ar precīza noilguma sākuma datuma noteikšanu [39]. Nespējot precīzi konstatēt datumu, kad prece laista apritē, arī šādas hipotēzes gadījumā 2002. gada 16. oktobra prasība katrā ziņā tiktu uzskatīta par savlaicīgi ierosinātu un tādējādi tā pārtrauktu *APSA* noilguma termiņa tecējumu.

ii) Iespēja aizstāt vienu lietas dalībnieku ar citu, kas ir nelabvēlīgi ražotājam, pirms Direktīvas 85/374 11. pantā noteiktā noilguma termiņa beigām

91. Direktīvā 85/374 nav norādes, kādi procesuālie noteikumi jāpiemēro, ja aizskartā persona grib celt prasību pret ražotāju par tiesībām, kas tai piešķirtas saskaņā ar šo direktīvu. Ja valsts procesuālās tiesības paredz iespēju uzsāktā tiesvedībā aizstāt vienu atbildētāju ar citu un šādā veidā izvirzīt ierosinātās prasības pret aizstāto atbildētāju, principā šāda viena atbildētāja aizstāšana ar citu ir jāuzskata par pieņemamu veidu, kā celt prasību pret ražotāju.

92. Kamēr vēl nav beidzies Direktīvas 85/374 11. pantā noteiktais noilguma termiņš, tikmēr, izmantojot viena lietas dalībnieka aizstāšanu ar citu, ko pieļauj valsts procesuālās tiesības, ražotāju kā atbildētāju var iesaistīt citā tiesvedībā, kurā prasība par kaitējuma atlīdzību, kas saistīta ar atbildību par produktu, kļūdas dēļ ir celta pret citu uzņēmumu.

38 — Skat. iepriekš 17. zemsvītras piezīmē minētos Taschner, H. C. un Frietsch, E., Direktīvas 11. pants, 4. punkts; iepriekš 13. zemsvītras piezīmē minēto Dommering-van Rongen, L., 173. lpp.

39 — Skat. Schmidt-Salzer, J., *Kommentar EG-Richtlinie Produkthaftung*, 1. sējums, Heidelberga, 1986, 11. pants, 14. punkts; iepriekš 15. zemsvītras piezīmē minēto Borghetti, J. S., 512. punkts, 492. lpp., it īpaši 271. zemsvītras piezīme; iepriekš 13. zemsvītras piezīmē minēto Graf von Westphalen, F., 79. pants, 17. punkts.

93. Līdzīgi jābūt, ja aizskartā persona ir pārtraukusi Direktīvas 85/374 11. pantā noteikto noilguma termiņu, atsevišķi ceļot prasību pret ražotāju. Tā kā konkrētajā tiesvedībā noilgums ir pārtraukts, ar Direktīvu 85/374 būtu saderīgi, ja uzreiz pēc pirmās tiesvedības, izmantojot viena lietas dalībnieka aizstāšanu ar citu, ko pieļauj valsts tiesības, ražotāju kā atbildētāju varētu iesaistīt otrā tiesvedībā, kurā prasība par tām pašām tiesībām kļūdas dēļ ir celta pret citu uzņēmumu.

b) Sekas, ko rada piegādātāja kvalificēšana par ražotāju Direktīvas 85/374 3. panta izpratnē

94. No lietas dalībnieku sniegtās informācijas un no informācijas lietas materiālos izriet, ka valsts tiesa pamata prāvā vēl nav pasludinājusi spriedumu par *APMSD* kvalificēšanu par ražotāju Direktīvas 85/374 3. panta izpratnē. Ņemot vērā iepriekš minēto, turpinājumā pievērsīšos nosacījumiem un sekām, kvalificējot tādu piegādātāju kā *APMSD* par ražotāju Direktīvas 3. panta 1. punkta pirmās teikuma daļas vai attiecīgi 3. punkta izpratnē.

i) Piegādātāja kvalificēšana par ražotāju Direktīvas 85/374 3. panta 1. punkta pirmās teikuma daļas vai attiecīgi 3. punkta izpratnē

95. Atbilstoši ražotāja jēdziena funkcionālajai interpretācijai, ko Tiesa izmantoja par pamatu savā spriedumā lietā *O'Byrne*, personai, kas izplata preci, ir piemērojams ražotāja *stricto sensu* jēdziens Direktīvas 85/374 3. panta 1. punkta pirmās teikuma daļas izpratnē, ja starp ražotāju un piegādātāju ir tik cieša saikne, ka ražotājs pēc preces nodošanas piegādātājam *de facto* saglabā kontroli pār nodoto preci [40]. Ja valsts tiesa galu galā apstiprinātu šādas ciešas saiknes esamību pamata prāvā, tad *APMSD* kopā ar *APSA* būtu jāuzskata par ražotāju Direktīvas 85/374 3. panta 1. punkta pirmās teikuma daļas izpratnē.

96. Turklāt saskaņā ar Direktīvas 85/374 3. panta 3. punktu katru produkta piegādātāju uzskata par tā ražotāju, ja nav iespējams identificēt produkta ražotāju un tas savlaicīgi neinformē aizskarto personu par ražotāja identitāti vai par to, kas viņam produktu piegādājis.

97. Tādējādi piegādātāju var uzskatīt par ražotāju Direktīvas 85/374 3. panta 3. punkta izpratnē tādos gadījumos, kad aizskartā persona nevar noskaidrot ražotāja identitāti direktīvas 3. panta 1. punkta izpratnē. Ņemot

40 — Skat. šo secinājumu 39. un nākamos punktus.

vērā šī noteikuma skaidro formulējumu, katrā ziņā nepietiek tikai ar ražotāja identitātes nezināšanu. Aizskartai personai vēl arī ir jāpierāda, ka tā nav varējusi konstatēt ražotāja identitāti [41]. Direktīva neprecizē, kādu iemeslu dēļ aizskartai personai nav zināma ražotāja identitāte, tādēļ valsts tiesai ir jāvērtē, vai, ņemot vērā konkrētos lietas apstākļus, preces ražotājs ir vai nav nosakāms [42].

98. Turklāt Direktīvas 85/374 3. panta 3. punkts ir piemērojams, ja piegādātājs nav savlaicīgi informējis aizskarto personu par ražotāja identitāti vai par to, kas viņam produktu piegādājis. Kaut gan direktīvā nav sīkāku norāžu par termiņa aprēķināšanu, kādā piegādātājam jāsniedz atbilde, jāuzskata, ka termiņš sāk tecēt no brīža, kad aizskartā persona ceļ prasību pret piegādātāju par tiesībām, kas tai piešķirtas saskaņā ar direktīvu. Lai nepieļautu, ka, vilcinoties informēt aizskarto personu par ražotāja identitāti, piegādātājs apgrūtina prasības iesniegšanu pret ražotāju vai, ņemot vērā 10 gadu noilguma termiņu, padara to pilnībā neiespējamu, jāuzskata, ka termiņš atbildes sniegšanai par ražotāja identitāti vai par personu, kas tam preci piegādājusi, sāk tecēt vēlākais, brīdī, kad aizskartā persona, atsaucoties uz noteikumiem par atbildību par preci, oficiāli ir pieprasījusi piegādātājam kompensāciju, neatkarīgi no tā, vai tas noticis, nosūtot brīdinājuma vēstuli vai iesniedzot prasību tiesā. Turklāt termiņš sāk tecēt tikai tad, ja prasība attiecībā uz preci ir pietiekami individualizēta.

99. Saskaņā ar Direktīvas 85/374 3. panta 3. punktu piegādātājs var novērst, ka to uzskata par ražotāju, tikai darot zināmu ražotāju vai personu, kas tam preci piegādājusi. Ja piegādātājam ir zināma ražotāja identitāte vai persona, kas tam preci piegādājusi, lai atbrīvotos no atbildības, piegādātājam nepietiek tikai ar paziņojumu, ka tas pats nav ražotājs. Gluži pretēji, piegādātājam bez attiecīga aizskartās personas aicinājuma ir savlaicīgi jāpaziņo visa nepieciešamā informācija [43].

41 — Skat. tikai iepriekš 13. zemsvītras piezīmē minēto Dommering-van Rongen, L., 92. un 93. lpp.

42 — Parasti tās ir nemarķētas preces vai preces, kurām uz iepakojuma vai lietošanas pamācībā nav norādīta lietderīgā informācija; skat. iepriekš 17. zemsvītras piezīmē minētos Taschner, H. C. un Frietsch, E., Direktīvas 3. pants, 24. punkts.

43 — Skat. iepriekš 17. zemsvītras piezīmē minētos Taschner, H. C. un Frietsch, E., Direktīvas 3. pants, 28. punkts; iepriekš 41. zemsvītras piezīmē minēto Dommering-van Rongen, L., 93. lpp. Ņemot vērā iepriekš minēto, problemātiski ir valsts transponēšanas noteikumi, kas paredz izteikt aicinājumu darīt zināmu ražotāja identitāti vai personu, kas preci ir piegādājusi, piemēram, Vācijas likuma par atbildību par produktiem [*Produkthaftungsgesetz*] 4. panta 3. punkts (identitātes paziņošanai dots viena mēneša termiņš no aicinājuma izteikšanas brīža); Anglijas 1987. gada Patērētāju tiesību aizsardzības likuma [*Consumer Protection Act 1987*] 2. panta 3. punkts (saprātīgs termiņš no aicinājuma izteikšanas brīža); Īrijas 1991. gada Likuma par atbildību par produktiem ar trūkumiem [*Liability For Defective Products Act 1991*] 2. panta 3. punkts (saprātīgs termiņš no aicinājuma izteikšanas brīža). Skat. Hodges, C., "Product liability of suppliers: the notification trap", *ELRev* 2002, 27(6), 758., 764. lpp.

ii) Sekas, ko rada piegādātāja kvalificēšana par ražotāju Direktīvas 85/374 3. panta 1. punkta pirmās teikuma daļas vai attiecīgi 3. punkta izpratnē

100. Ja valsts tiesa pamata prāvā galu galā secina, ka *APMSD* ir kvalificējama par ražotāju Direktīvas 85/374 3. panta 1. punkta pirmās teikuma daļas vai 3. panta 3. punkta izpratnē, tad saskaņā ar šīs direktīvas noteikumiem *APMSD* kā ražotāja atbild par kaitējumu, ko izraisījis potes trūkums.

101. Ņemot vērā faktu, ka aizskartā persona pamata prāvā prasību pret *APMSD* par tiesībām, kas attiecas uz atbildību par preci, ir cēlusi jau 2000. gada 2. novembrī un prasības pamatojumu ir iesniegusi 2001. gada 1. augustā, Direktīvas 85/374 11. pantā noteiktais noilguma termiņš *APMSD* gadījumā būtu pārtraukts savlaicīgi.

102. Turklāt šāda *APMSD* kvalifikācija par ražotāju neizslēdz iespēju papildus celt prasību pret *APSA*. Gadījumā, ja prasība par tiesībām, kas piešķirtas saskaņā ar direktīvu, tiek celta pret vairākiem ražotājiem, direktīvas 5. pants skaidri paredz solidāru un atsevišķu šo ražotāju atbildību attiecībā pret aizskarto personu, neierobežojot valsts tiesību aktu noteikumus attiecībā uz regresa tiesībām ražotāju starpā.

103. Tomēr šajā sakarā jāņem vērā, ka, ceļot prasību pret vienu no vairākiem ražotājiem Direktīvas 85/374 3. panta izpratnē, šīs Direktīvas 11. pantā noteiktā noilguma tecējums principā tiek pārtraukts tikai attiecībā uz ražotāju, pret kuru prasība ir celta. Tomēr arī šajā noilguma tiesību kontekstā nedrīkst neņemt vērā ražotāja jēdziena Direktīvas 85/374 3. panta 1. punkta pirmās teikuma daļas izpratnē funkcionālās interpretācijas sekas [44].

104. Kaut arī atbilstoši direktīvas sistēmai visiem ražošanas procesā iesaistītiem ražotājiem solidāri un atsevišķi ir atbildība pret patērētāju, ja gatavā prece ir bijusi ar trūkumiem, Direktīvas 85/374 11. pantā noteiktais noilguma termiņš principā jānoskaidro katram iesaistītajam ražotājam atsevišķi.

105. Komisija savos rakstveida apsvērumos ierosina atšķirīgu vērtējumu, atbilstoši kuram, ceļot prasību pret piegādātāju, kas ir kvalificējams par ražotāju Direktīvas 85/374 3. panta 3. punkta izpratnē, var tikt pārtraukts direktīvas 11. pantā noteiktā noilguma termiņa tecējums attiecībā uz ražotāju 3. panta 1. punkta pirmās teikuma daļas izpratnē. Tomēr šāda interpretācija galarezultātā nozīmē, ka prasības celšana pret ražotāju 3. panta izpratnē pārtrauktu 10 gadu noilguma termiņa tecējumu arī visiem pārējiem

44 — Skat. šo secinājumu 109. un nākamos punktus.

ražotājiem 3. panta izpratnē. Šāda pieeja ir pretrunā Direktīvas 85/374 mērķiem, tā neņem vērā Tiesas judikatūru, un, atbildot uz jautājumu tiesas sēdē, Komisija to noņēma no dienas kārtības.

106. Vispirms jānorāda, ka Tiesa spriedumā *O'Byrne*, interpretējot preces laišanu apritē, kas izraisa noilguma termiņa tecējumu, ņēma vērā ražošanas procesu, ko konkrētais ražotājs organizējis konkrētas preces ražošanai. Ņemot vērā iepriekš minēto, izejvielu ražotājs vai piegādātājs, kas ir kvalificējams par (izejvielu) ražotāju, kurš savu izejvielu pārdod citam izejvielu vai gatavās preces ražotājam, to parasti laiž apritē, tādēļ viņa noilguma termiņš atbilstoši direktīvas 11. pantam sāk tecēt no šī [apritē laišanas] brīža [45]. Ja vērtību radīšanas ķēdē ir iesaistīti vairāki ražotāji vai piegādātāji, kas ir kvalificējami par ražotājiem, tas nozīmē, ka noilguma termiņa sākums jānosaka katram ražotājam atsevišķi. Ja prasība, kas iesniegta pret kādu ražotāju vai piegādātāju, kas ir kvalificējams par ražotāju, pārtrauktu noilguma tecējumu attiecībā uz visiem pārējiem iesaistītajiem ražotājiem vai piegādātājiem, kas ir kvalificējami par ražotājiem, turklāt neņemot vērā, vai tos jebkad iesaistīs tiesvedībā un vai tie vispār uzzinās par šo tiesvedību, tas būtu grūti savienojams ar sprieduma lietā *O'Byrne* pieeju, kas balstās uz konkretizētu individuālu vērtējumu.

107. Turklāt jāatgādina, ka principā Direktīvas 85/374 11. pantā noteiktā 10 gadu noilguma termiņa mērķis ir garantēt ražotājam negrozāmu beigu datumu tā atbildībai neatkarīgi no vainas [46]. Šī atbildības ierobežošana laikā balstās arī uz apsvērumiem par pierādījumiem, jo 7. panta e) punktā (attīstības risks) un f) punktā (sastāvdaļa, kurai nav trūkumu) paredzētie gatavās preces vai izejvielu ražotāja attaisnojuma iemesli prasa iesniegt pierādījumu par preces stāvokli brīdī, kad tā tika laista apritē. Tā kā ražotājam ir ne tikai pienākums iesniegt pierādījumus, bet uz viņu gulstas arī pierādīšanas risks, turklāt laika gaitā kļūst arvien grūtāk iegūt šādus attaisnojošus pierādījumus, Direktīvas 85/374 panāktam interešu līdzsvaram būtu pretrunā situācija, kad 10 gadu noilguma termiņu, ko bauda visi ražotāji, kas ir iesaistīti vienā vērtības radīšanas ķēdē, viņiem nezinot, varētu pārtraukt prasība, kas celta pret kādu citu ražotāju vai piegādātāju, kas ir kvalificējams par ražotāju, it īpaši tādēļ, ka šādas tiesvedības var būt ļoti ilgstošas.

108. Tādējādi uzskatu, ka savlaicīgi celta prasība pret piegādātāju nevar pārtraukt noilguma tecējumu attiecībā uz ražotāju direktīvas 3. panta 1. punkta pirmās teikuma daļas izpratnē, ja atbilstoši valsts tiesas viedoklim piegādātājs ir kvalificējams par ražotāju direktīvas 3. panta 3. punkta izpratnē.

45 — Šajā sakarā skat. iepriekš 13. zemsvītras piezīmē minēto Graf von Westphalen, F., 79. pants, 18. punkts; iepriekš 19. zemsvītras piezīmē minēto Kullmann, H. J., 151. lpp.; iepriekš 17. zemsvītras piezīmē minēto Wuyts, D., 41. punkts; iepriekš 13. zemsvītras piezīmē minēto Dommering-van Rongen, L., 173. un 174. lpp.; iepriekš 17. zemsvītras piezīmē minēto van Empel, M. un Ritsema, H. A., 83. lpp.

46 — Šajā sakarā skat. šo secinājumu 47. un nākamos punktus.

109. Turpretī, ja valsts tiesa pamata prāvā secina, ka tāda piegādātāja kā *APMSD* sakarā ar tās iesaistīšanu *APSA* organizētajā ražošanas procesā kopā ar to ir uzskatāma par ražotāju Direktīvas 85/374 3. panta 1. punkta pirmās teikuma daļas izpratnē, šādā gadījumā savlaicīga prasības celšana pret *APMSD* var pārtraukt *APSA* noilguma termiņa tecējumu.

110. Šajā hipotēzē izšķirošais ir apstāklis, ka piegādātājs, kas ir pietiekoši cieši iesaistīts ražotāja izveidotajā ražošanas procesā, kopā ar viņu ir kvalificējams par ražotāju direktīvas 3. panta 1. punkta pirmās teikuma daļas izpratnē. Tā kā, ņemot vērā ražotāja jēdziena funkcionālo interpretāciju, abi uzņēmumi ir vērtējami kā viens ražotājs 3. panta 1. punkta pirmās teikuma daļas izpratnē, arī noilguma termiņa laikam jābūt vienādam abiem uzņēmumiem.

111. Šādos apstākļos, rūpīgi izsverot patērētāju un ražotāju intereses, Tiesa spriedumā lietā *O'Byrne* saskaņoja Direktīvas 85/374 11. pantā noteiktā 10 gadu noilguma termiņa sākumu ražotājam *stricto sensu* un viņa ražošanas procesā iesaistītajam piegādātājam, par pamatu ņemot brīdi, kad šis piegādātājs laiž preci apritē. Ņemot vērā vienādās intereses, arī noilguma termiņa tecējumam jābūt vienādam.

112. Tā kā direktīvas 11. pantā noteiktā noilguma termiņa tecējumu pārtrauc tikai prasības iesniegšana, vienveidīga noilguma termiņa noteikšana ražotājam un piegādātājam, kas kopā ir kvalificējami par ražotājiem 3. panta 1. punkta pirmās teikuma daļas izpratnē, paredz, ka prasības iesniegšana pret piegādātāju pārtrauc ne tikai 10 gadu noilguma termiņa tecējumu attiecībā uz piegādātāju, bet arī attiecībā uz ražotāju, kura ražošanas procesā piegādātājs ir iesaistīts.

113. Ņemot vērā visu iepriekš minēto, es secinu, ka preces piegādātāja kvalifikācija par preces ražotāju, kas jāvērtē valsts tiesai, nozīmē, ka attiecīgais piegādātājs saskaņā ar direktīvas 1. pantu ir atbildīgs par kaitējumu, kuru izraisījis attiecīgās preces trūkums, neatkarīgi no tā, vai viņš tiek kvalificēts par ražotāju direktīvas 3. panta 1. punkta pirmās teikuma daļas vai 3. panta 3. punkta izpratnē. Turklāt piegādātāja kvalificēšana par ražotāju direktīvas 3. panta 1. punkta pirmās teikuma daļas izpratnē nozīmē arī to, ka 10 gadu noilguma termiņš ražotājam, kura ražošanas procesā ir iesaistīts piegādātājs, sāk tecēt tikai no brīža, kad piegādātājs laiž preci apritē. Šādā

gadījumā prasība, kas iesniegta pret šo patērētāju, vienlaicīgi pārtrauc direktīvas 11. pantā noteiktā noilguma tecējumu arī attiecībā uz ražotāju, kura ražošanas procesā piegādātājs ir iesaistīts.

4) Kopsavilkums

114. Ņemot vērā manus iepriekš minētos apsvērumus, es secinu, ka viena lietas dalībnieka aizstāšana ar citu, ko pieļauj valsts procesuālās tiesības, kā rezultātā ražotājs kā atbildētājs tiek iesaistīts tiesvedībā, kas attiecas uz prasību, kas izriet no Direktīvas 85/374, ir direktīvai atbilstošs prasības celšanas veids pret šo ražotāju, ja vien brīdī, kad tiek iesniegts pieteikums par viena lietas dalībnieka aizstāšanu ar citu, ražotājs nav atbrīvots no atbildības sakarā ar to, ka beidzies direktīvas 11. pantā noteiktais noilguma termiņš.

115. Ja valsts tiesa pamata prāvā turklāt nonāk pie secinājuma, ka *APMSD* ir kvalificējama par ražotāju direktīvas 3. panta 1. punkta pirmās teikuma daļas vai 3. punkta izpratnē, tad saskaņā ar Direktīvas 85/374 1. pantu *APMSD* ir atbildīga par kaitējumu, kuru izraisījis attiecīgās preces trūkums. Vienlaicīgi *APMSD* kvalificēšana par ražotāju 3. panta 1. punkta pirmās teikuma daļas izpratnē nozīmētu, ka prasības celšana pret *APMSD* pārtrauc direktīvas 11. pantā noteiktā noilguma termiņa tecējumu arī attiecībā uz *APSA*, kuras ražošanas procesā tā ir bijusi iesaistīta.

VII — Secinājumi

116. Ņemot vērā iepriekš minēto, iesaku Tiesai *House of Lords* atbildēt šādi:

valsts tiesiskais regulējums, kas prasībā par tiesībām, kas piešķirtas saskaņā ar Padomes 1985. gada 25. jūlija Direktīvu 85/374/EEK par dalībvalstu normatīvo un administratīvo

aktu tuvināšanu attiecībā uz atbildību par produktiem ar trūkumiem, ļauj aizstāt piegādātāju, pret kuru ir celta prasība, ar ražotāju, izmantojot viena lietas dalībnieka aizstāšanu ar citu, ir saderīgs ar šo direktīvu, ja vien brīdī, kad tiek iesniegts pieteikums par viena lietas dalībnieka aizstāšanu ar citu, ražotājs nav atbrīvots no atbildības sakarā ar to, ka ir beidzies Direktīvas 85/374 11. pantā noteiktais noilguma termiņš.

Ja piegādātājs ir kvalificējams par ražotāju Direktīvas 85/374 3. panta izpratnē, tas saskaņā ar direktīvas 1. pantu ir atbildīgs par kaitējumu, kuru izraisījis attiecīgās preces trūkums. Vienlaicīgi piegādātāja kvalifikācija par ražotāju Direktīvas 85/374 3. panta 1. punkta pirmās teikuma daļas izpratnē nozīmē, ka prasības iesniegšana pret šo piegādātāju pārtrauc Direktīvas 85/374 11. pantā noteiktā noilguma termiņa tecējumu arī attiecībā uz ražotāju, kura ražošanas procesā tas ir iesaistīts.